

MAGYAR IRODALMI RITKASÁGOK
SZERKESZTI VAJTHÓ LÁSZLÓ
VIII. SZÁM.

ÉDES GERGELY:

EREDETI OKTATÓ MESÉK

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

*Nagymultú, küzdelmes jeienű
Kollégiumunknak*

hálás szeretettel

*a gimnázium 1931—32. évi VIII. A.
osztálya.*

Ezt a könyvet irodalomtörténet-tanáruknak, dr. Zsigmond Ferencnek vezetésével a debreceni Beformátus Kollégium gimnáziumának VIII. A. osztályos növendékei adták ki.

A tanulók névsora:

Asztalos Dezső, Borsay László, Borsy Béla, Bozóky László, Bujdosó Gábor, *Czirják László*, Daku Béla, Erdős Jenő, Enyedi Miklós, Fabó Zsigmond, Farkas Imre, Fehér Barna, Fekete Sándor, Gönczy Sándor, Hajdú László, Illyés Sándor, Kenderessy Mihály, Kocsán András, Kocsis József, Kovács Sándor, *Madarász Gyula*, *Mányák József*, Márton László, Mészáros Mihály, Miklóssy Kálmán, Móry János, Nagy Elemér, U. Nagy László, Nagy Sándor, Nemes László, Orosz Árpád, Siposs Sándor, Szabó Károly, Szigethy Árpád, Szilva János, Cs. Szücs Kálmán, Szücs Sándor, Tóth Bála, *Vajda Benő*, Varga Sándor, Veress József, Véghváry Lajos István, (öt növendék volt legbuzgóbb a sajtó alá rendezés munkájában. Nevüket dült betűvel jelöltük.)

Köszönetet mondok a vezető tanárnak és tanítványainak e szép vállalkozásért. A latin közmondás itt is igaznak bizonyult. Anyagilag megrendült ősi főiskolánk felsegítését várva, bárcsak mielőbb elmondhatnók: *Exempla trahunt!* Vajha e lelkes ifjak példáját minél ezámosabban követnék a kegyes adományozó utódok!

Debrecen, 1931 szeptember havában.

Vitéz Bessenyei Lajos dr.
a debreceni ref. kollégium gimn. igazgatója.

BEVEZETÉS.

A debreceni réf. kollégium gimnáziumának VII/A. osztályos növendékei 1931 tavaszán elhatározták, hogy ők is közreadnak egy „magyar irodalmi ritkaság”-ot. Választásuk Édes Gergely „Eredeti Oktató Mesék” című kiadatlan kéziratot munkájára esett. Egy évszázad óta várakozik ez a munka arra, hogy napvilágot lásson: már maga ez a körülmény bizonyára jogosulttá teszi vállalkozásunkat. De nagymúltú intézetünk hagyományos szelleme is mintegy pártolólággal terjesztette elénk ezt a művet. Édes Gergely — rövid ideig bár — a debreceni ref. kollégiumnak is diákja volt s egy testvérintézet: a sárospataki ősi alma mater lett igazi nevelőanyjává, ez nyomta reá egész egyéniségére a maga kitörölhetetlen bélyegét. A kollégiumi diákból lett kálvinista tanítónak és prédikátornak egyik legjellegzetesebb, meghatározó igazságú típusa néhai való jó Édes Gergely. Nagy nélkülözések közt tudta elvégezni iskolai tanulmányait, — egész életének legkedvesebb emlékei mégis ezekhez a kollégiumi évekhez fűződtek, mert pályafutásának későbbi szakaszait az anyagi gondok még nagyobb nyomorúsága között kellett eltöltenie. Rektori és lelkészi állomáshelyeinek már a

nevei: Kinizs, Csór, Liter, Kup stb. sejtetik, mily szerény jövedelemre és mily kezdetleges színvonalú szellemi környezetre volt utalva egész életében. De áldott jó kedélye s a kollégiumi puritán eszményiségű nevelés olyan szilárd világnézeti alapzatot épített számára, hogy azon megtörtek a földi gondok és bajok legmakacsabb hullámai is. Emberi egyéniségének szeretetreméltóságát, átlátszó őszinteségét azok is elismerték, akik költészetét nem méltányolták.

Sajnos, ezek közé tartozott a korabeli magyar irodalom vezére, Kazinczy Ferenc is. Igaz, hogy Édes Gergely nem volt nagy költő, de Kis János sem volt az (cséppel sem nagyobb, mint Édes Gergely), Kazinczy tekintélye őt mégis a nagyok közé emelte egy nemzedék szemében, Édes Gergely iránt pedig túlságos szigorúságra hangolta — úgy látszik, végképen — az irodalomtörténetet. Ez ellen a közömbösséig, sőt gúnyos lekicsinylésig fajult szigorúság ellen tudunkkal csak egy komoly felszólalás történt, jó félszázaddal ezelőtt,¹ de eredménye nem lett. A kritikai közvélemény ma sem hajlandó egyebet meglátni Édes Gergely műveiben, csak a „mesterkedő” költői divat helytelen kinövését, — holott ilyen hibában az egykorú magyar költészet többi irányát is el lehetne marasztalni. Voltaképen Kazinczyék is, Édes Gergelyek is a görög-latin ókori költészetben látták az utánozni való

¹ Az Abafi Lajosé. *Figyelő* V. köt. (1878) 103. lap.

tökéletes mintaképet, de Kazinczyék az egykorú művelt nyugati ízlés francia-német szűrőjén át igyekeztek azt honfitársaikkal megkedveltetni, Édes Gergelyek pedig a parlagibb, de tősgyökeresebb magyar olvasóközönség igényeihez alkalmazkodva szolgálták lényegében ugyanazt a célt. Kazinczy győzelme nem lett volna olyan áldásossá az Édes Gergely-féle tudatos költői program ellensúlya nélkül. Édes Gergely szívesen okult a Ráday és Kazinczy tanácsain s egyre jobban leszokott a felesleges, ízléstelen cicomáról (a leoninus verselésről), viszont az ő (és társai) költészete a nemzeti megújulás irodalmi úttörő nagy elve számára hidat képezett a magyarság azon szélesebb rétegeihez, melyekre nézve Kazinczy ízlésvilága túlságosan magas és idegen volt.

Érdemes ismételten hangsúlyozni, hogy Édes Gergely hazafiúi rajongó lelkesedése tudatos és következetes költői program szerint dolgozott a magyar *nyelv* jövőjének szolgálatában. Ő már nem süllyedt úgy bele az alkalmi rigmusok posványába, mint az egyébként mestérének vallott Gyöngyössi János tordai ref. pap. Édes Gergely bámulatosan termékeny költői buzgalmát egy középponti cél irányítja, a *formakeresés* nagyfontosságú esztétikai szempontja: a csodálva szeretett görög-latin remekírók kincstárát hogyan lehetne minél teljesebb mértékben megnyitni az évezredekkel későbbkori magyar olvasóközönség számára? Tudja, érzi, hogy egy kulcs nem elég ehhez: rend-

szerint kétféle kulccsal fog a nyitogatáshoz. Anakreon költeményeit kétféle fordításban adja ki: mindenik lap függőleges vonallal két-felé van osztva; balfelől olvasható a tartalmi és alaki tekintetben egyaránt hű fordítás („bár vessék öszve az eredetivel” a tudósok), jobbfelől pedig hangsúlyos-rímes verseléssel a magyar fülhöz akarja közelebb hozni Anakreon mondanivalóját. Horatius műveit is lefordítja és kétnyelvű kiadásban bocsátja közre, az eredeti versmértéket részint megtartva, részint (többnyire a sapphói strófát) rímekkel is el-látva, s a magyar éghajlathoz egyébként is érdekes (néha helytelen) stiláris eszközökkel próbálva Horatius egyéniségét áthonosítani. Saját költészetének is egyik legjellemzőbb vonása, hogy válogat a különféle versfajták között s gyakran ugyanazt a témát többféle alakban énekli meg.

Ez adja meg Oktató Meséinek is a főérdekes-ségét és jelentőségét. Tartalmi szempontból is figyelemreméltók ezek az apró költemények; nem az aesophus-phaedrusi anyagból vannak kölcsönözve, hanem egy református magyar pap-költő leleménye keresi itt az erkölcsi és művészi hatás egyszerre való érvényesülését s lépten-nyomon benne tükröződik a XVIII. századvégi racionalista-humanista világnézet, melyet fiatal korában magába szívott szerzőnk. De minket elsősorban nem a gondolkozó, hanem a költő érdekel majd a maga alakító, szerkesztő és fogalmazó eljárásával.

A száthatvan meséből álló gyűjteményt, sajnos, nem adhatjuk ki egész terjedelmében. Kiválogattunk a talpraesettebbek közül hatvanhármát, főleg arra ügyelve, hogy mindenik versnem (hexameter, distichon, leoninus-distichon, hatos jambus, kétrímű alexandrinus, négyrímű alexandrinus) szóhoz jusson. E meséknek sajtó alá készített, gondos, szép kéziratát a debreceni ref. kollégium nagykönyvtára őrzi, ahova ez a kézirat Édes Gergely egyik leszármazottjának adományaképen Péterffy László tanár közvetítésével került 1921-ben. A kéziratot könyv címlapjára oda van írva: „Édes Ábrahám tulajdona” (a szerző unokájáé). Eleinte azt hittük, hogy ez a kézirat mű: unikum. Utóbb megtudtuk, hogy a M. T. Akadémia könyvtárában is megvan, ugyanazon kéz írásában, de más sorrendben, egy mesével megtoldva és némi stiláris módosítással. Mi a debreceni példányból adunk szemelvényeket. Szegény Édes Gergely sokat búsult azon, hogy munkái nagy részét nem tudja kinyomatni, mert „festékkal nem győzi”, s az utókortól remélte ezek közreadását. Legáltalább kis részben hadd teljesüljön ez a reménye a mi gyarlóságaiban és modorosságában is rokonszenves magyar Ovidiusunknak, aki olyan szaporán írta a verseket, mint más a prózát, s aki a maga istenhátamegetti lakóhelyeit egy-egy „Tomi”-nak érezve, őszinte élményként zengette ovidiusi keserveit...

E kiadásban pontosan alkalmazkodunk a

debreceni kézirat helyesírásmódjához. Édes Gergely itt is elvi alapon áll: „orthographiám helyessége felől úgy meg-győződve vagyok, mint a' felől, hogy a' nap az egész országos Systemáját vezeti”, mondja Kazinczyhoz írt egyik levelében. Ez a régimódi helyesírás, következetlenségei ellenére is, hozzátartozik Édes Gergely mesemondásának sajátos zamatához. (Csak a kiejtésre nézve úgysis közömbös hiányjelt mellőzzük az „az”, „ez” ζ nélküli alakjaiban.)

A Kazinczy-centennárium időpontjával esik egybe e füzet megjelenése. Az utókortól ünnepezt Kazinczy szelleme ma már bizonyára megbocsátóbb szemmel nézi elfeledett kortársát, aki különben is mindig hódoló tisztelettel ragaszkodott Kazinczyhoz.

Zsigmond, Ferenc

Édes Gergely élete és művei.

Édes Gergely 1763 január 24-én született a komárommegyei Madáron. Ő volt kisbirtokos szüleinek: Édes Ferencnek és Kim Annának hatodik gyermeke. Még alig töltötte be második életévét, amikor anyja a hetedik gyermek születésekor gyermekágyban meghalt s vele együtt elköltözött a kis Gergely szívéből is a gondtalan, napsugaras boldogság. Apja ugyanis az elvesztett édesanyát kisdéd gyermekei számára pótolni akarván, újra megnősült, de a remélt jó anya helyett rideglelkű, rossz mostohát adott gyermekeinek. Gergelyünk, hogy a szülői ház ridegségét feledje, már hatéves korától kezdve szorgalmasan tanulni kezdett. A helybeli iskolában megismerkedett a latin nyelv elemeivel, valamint Beniczki, Balassa és Gyöngyösi István költői műveivel, tizenhárom éves korában pedig a sárospataki iskolába küldte apja. Ott is az első előmenetelű diákok közé tartozott s játszva tanulván, ideje volt Horatius és Ovidius megismerésén kívül arra is, hogy „az egész tanodát” eltöltse latin verseivel és főképp Gyöngyössi János tordai leoninista rímeléseinek mintájára készült „víg énekeivel”. Szeretett bölesészettan-tanára: Rozgonyi József hiába iparkodott őt az „észvesztő” költé-

szettől eltéríteni s a „hasznosabb” bölcsészet számára megnyerni, az ifjú Édes nem hallgatott szavára s azután is írt „üres óráin” verseket.

Háromévi sárospataki tartózkodás Édesünknek éppen elég volt arra, hogy az ottani környezetet megunja s feléledt vándorlási vágya 1779-ben a jobb sorssal kecsegtető Debrecenbe hajtsa. Debrecenhez fűzött reményei azonban nem váltak valóra s a költészeti első félév elvégzése után mindenéből kifogyva, kénytelen volt apja tanácsát elfogadni s visszautazni Sárospatakra, Zord téli időben, rongyosan, éhen és a gyaloglástól kimerülve érkezett Patakra s helyzetével kibékülve, újra egész odaadással feküdt neki a tanulásnak és versírásnak. De nyugtalan vére most sem engedte, hogy egyhelyben maradjon. II. József eltiltván a legációt és kéregetést, Gergely szűkös anyagi helyzetbe jutott. Apja támogatta ugyan fiát, ahogy erejéből telt, a pénz azonban a diákmulatózások miatt nem bizonyult elegendőnek. Ezért a fiú állás után nézett és noha már a metafizikát és hittudományt is tanulta, vagyis tanulmányai már vége felé közelítettek, mégis odahagyta Patakot, ahol pedig tanárainak szeretetét is bírta és Sátoraljaújhelyre ment a vármegye részére másolgatással keresni kenyerét. Hiába tiltotta meg apja a tanulásnak ilyen módon való megszakítását, mikor félév múlva értesült fia tettéről s hiába ígért tanulmányai befejezésére bővebb segílyt, Édes nem elége-

dett meg a felajánlott segítséggel, mert abból nem telt volna a gyakori mulatozásra, A fiú tehát dacolt az apa akaratával, dacolását azonban nemsokára megbánta. A sok mulatozás anyagilag annyira zilált helyzetbe juttatta, hogy szorultságából csak úgy találhatott kivezető utat, ha apjához fordul segélyért. És most érte utói az engedetlen fiút az Isten büntető keze. A költői epistolára, amelyet apjának küldött, nem jött válasz, hanem ahelyett apjának halálhíre érkezett (1787). Csak most tűnt ki igazán, hogy Gergely valójában szerette apját. Kemény télnek idején hazagyalogolt csak azért, hogy sírját meglássa és ott vezekljen makacsságáért. A rossz idő s a rossz fogadtatás mostohája részéről, valamint a bánat szeretett apjáért nyolc hétre betegágyra nyomták.

Felépülvén betegségéből, tanítónak hívták meg egy szomszéd faluba, Heténybe. Onnan egy év múlva, 1788 tavaszán Martosra ment, hogy ^a jegyzőséggel és segédmérnökséggel összekötött tanítói állást elfoglalja. Ott harmadfél évi hivataloskodása alatt egy kis pénzt gyűjtve, 1790-ben Sárospatakra ment vissza, hogy tanulmányait befejezze. Nyughatatlan természete azonban onnan is nemsokára elűzte. Tanulótársaival összekoccanván, félévi szorgalmas tanulás után otthagya Patakot s elfogadta az akkor felkínált mezőszántói rektorságot. Ott megírta első önálló munkáját, a „Természet könyvé”-t, ennek elkészülte után

pedig a külföldi egyetemeket akarta meglátogatni. A Mezőszántón töltött két év alatt azonban nem sikerült annyit szereznie, hogy óhaját elérhette volna s részint ezért, részint egy szép leány iránt érzett reménytelen szerelme miatt örömmel fogadta 1793-ban az abaújmegyei Nagykinizs község megüresedett ref. lelkészi állására való meghívást. Onnan írt először 1794-ben levelet Kazinczynak s maradt sűrű levelezésben vele egész haláláig. Négy év múlva egy gazdag özvegy szerelme innen is elűzte. Ekkor hazautazott s azt határozván magában, hogy élete végéig nőtlen marad, lemondott csekély atyai örökségéről. Hazuról csakhamar eltávozott s bejárta a dunántúli vidékeket, más hírek szerint pedig az egész országot. Azonban akár az egész országot, akár pedig csak a Dunántúlt utazta be, annyi bizonyos, hogy ekkor szerette meg a természeti szépségekben oly gazdag Balaton vidékét és ekkor határozta el, hogy ott keres lelkészi állást. Célját el is érte, mert rövid félévi veszprémi káplánkodása után az 1797. év végén Nagyvázsony község rendes lelkészének választotta meg. Vázsonyban négy évet töltött, majd 1801—1806-ig a fejérmegyei Csoóron volt pap. Itt előbbi elhatározása ellenére megnősült: feleségül vette Szászi Katalint. Húszévi boldog házasságuk alatt hét gyermekük született, de közülök csak három élte túl a szülőket. Meghalt négy gyermeke közt veszítette el Édes legkedvesebb gyermekét: Pál fiát is a veszprém-

megyei Literen, hová 1807-ben ment lelkésznek, hogy azt négyévi ott tartózkodás után odahagyva, ismét Csoórra költözzék és annak legyen 1810—1813-ig lelkésze. Literre azonban gondolatban ezután is visszatért: nevezetesen Pál fiának elvesztése és az azzal kapcsolatos literi emlékek szolgáltak kiinduló pontjául egyik nagyobb költeményének. 1813-ban Balatonhenyével cserélte föl a „nyughatatlan, bohém természetű, de puritán lelkű református költő-pap” a csoóri papságot, de azt a „poétának alkalmatlan” és zsványokkal tele lévő községet is nemsokára, 1816-ban oda kellett hagynia sok kellemetlensége miatt. Ekkor Pápara ment. Nem lévén állása, Horatius minden költeményét lefordította s majdnem egy egész évi mulatozás után végre sikerült az 1817. év végén a szintén veszprémmegyei Kupon a lelkészi állomást elnyernie. Itt tizenhatévi működése alatt annyi veszteség érte, hogy azokat kiállani s hozzá még folyton dolgozni és irodalmi munkásságot folytatni — csak Istenbe vetett erős hittel lehetett. Legjobban lesújtotta a megpróbáltatások közül hűséges házi angyalának és műzsájának: kedves feleségének 1823-ban történt elvesztése. Édesünk leginkább kised gyermekei iránt való tekintetből másodszor is megnősült ugyan alig egy évvel a veszteség után, a nőül vett özvegyel azonban csak eleinte élt jól. Később, öreg napjaira, már sokat kellett tőle szenvednie. Második felesége ugyanis „a versmívnek” éppen nem akart ba-

rátja lenni. Minden erejével arra törekedett, hogy megakadályozza az öreg Édest az írásban s e szándékával annyira elkésérítette férjét, hogy az később már csak „átkozott vén boszorkányának” titulálta. Betetőzte Édesnek e bajait házának kifosztása és felgyújtása.

Tizenhatévi kupi paposkodás után végre a csinosabb és jövedelmezőbb Pápaderecskére került lelkésznek. Itt még tizenhárom évig teljesítette egyháza iránt kötelességeit, 1846-ban aztán, erejének csökkenését érezve, nyugalomba vonult s elaggott napjaira Albert fiához, Tiszatarjánba húzódott kipihenni élete fáradalmait. De még itt sem szűnt meg az irodalommal, a költészettel foglalkozni: itt sem pihent meg. A pihenést: az örök nyugalmat ő, „a Helikon berkeinek munkás hangyája”, már csak a földben, 1847 október 20-án bekövetkezett halálával nyerhette el.

Édes Gergely művei.

Nyomtatásban megjelentek:

1. Természet könyve, avagy a természetből kimerített becses halhatatlanság... Kassa, 1793. Tanköltemény 8 részben és 163 levélen. (Cenzúrai kézírata 1789-ből a M. Nemzeti Múzeumban.)

2. Édes Gergely enyelgései. Avagy időt töltő tréfás versei... Pozsony, 1793. 8-r., 8. 62, 1 levél. (2. jav. és bőv. kiadás Vácon, 1803.)

3. Ama néhai mélt. gróf idősb Rádai Gedeon

úrnak hamvaihoz ajánló szava a szerzőnek. Hely n., 1793.

4. A theosi Anakreon versei kétféle fordításban, egyenesen görögből ford. Vác, 1803. 8-r., 76 levél

5. Iramati és danái ü. o. 1803. 8-r., 212 levélen 378 epigramma és 100 dana.

6. Keservei és nyájaskodásai. U. ott, 1803. 46 „keserv” és 27 „nyájaskodás”. 8-r., 199 levél.

7. Quinti Horatii Flacci opera... Vagy-is Horác munkái hasonló versekkel megmagyarázva. Pest, 1819. Két kötet; kétnyelvű kiadás. 8-r., 231+264 levél.

Ránk maradt kéziratai:

a) A M. T. Akadémia könyvtárában:

1. Horatius Magyarozóji, egybe kezdette szedni Kresznerics királyi oktató. 17 fordítás Édestől.

2. Horáci költőmestersége, mellyet írt Piszokhoz. (Fordítás.) Saját kézirat, 4-r., 8 levél. Kazinczyhoz írt 1812 augusztus 21-i levelében.

3. Eredeti Oktató Mesék. (161 mese 52 levélen.) — Álmod. 12 álmod 41 levélen. Saját kézirat, félvászonkötés, 4-r.

4. A Halhatatlanság vagy-is Maga Az ember és annak Utolsó Fő és Állandó Vége. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 195 levél. Fvszk.

5. Keservek. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 134 levél. Fvszk.

6. A Szeфир s Dali Rózsa és a Szeфир barátja Hevesdi. 6+168 levél. — Toldalék a Hevesdihez. Töredékekben. 20 levél. — Szeфир Páljai közül a mellyek megmaradtak. 28 levél. Saját kézirat, 4-r., 155 levél. Fvszk.

7. Teokrit Képecskői. (Eidülliomii). Vagy-is Mezei versezetei. — Τα Χρύσα Καλούμενα Πυθαγορου Επη. 2 levél. — Az Askrai Héziód' Munkák és Napok című Versezete. 17 levél. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 74 levél. Fvszk.

8. Parlagi Múzsá IV könyv-benn. Saját kézirat magyar nyelven. 32, 14 és 8 költemény, 62 talány és 83 rejtvény. 4-r., 54 levél. Fvszk.

9. A Víg Danlos öt könyvben. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 91 levél. Fvszk.

10. Levélek s Irániatok. 13, 142 és 123 költemény, 50 levélen. — Mondoványok. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 84 levél. Megelőzőleg Édes Gergely életrajza fiától, Édes Alberttől. Fvszk.

11. A Vallás Lelke és annak Helyes Érzeményci, vagy-is A Krisztus Filozófiája. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 110 levél. Fvszk.

12. Magyar Nyelv-Mester. Saját kézirat. 4-r., 153 levél. Fvszk.

13. Rege az Ó és Új Időből. Saját kézirat. 8-r., 6 levél. Édesnek Kazinczyhoz írt 1822 augusztus 22-i levelében.

14. „Útmutatás a' magyar helyes-írás' ügyében két ALAPbann. 1840. Saját kézirat. 4-r., 37 levél. Fvszk.

b) A M. Nemzeti Múzeum könyvtárában:

1. Édes Gergely egy-két költeménye. Kup, 1818.

2. Természet könyve. 1789.

c) A debreceni ref. kollégium könyvtárában:

Eredeti oktató Mesék. — Álmok. 4-r., 193 lap.

Felhasznált forrásmunkák: Abafi Lajos három közleménye a Figyelő c. folyóirat V. kötetében (1878-i évfolyam), Kazinczy Levelezése, Szinnyi: Magyar írók élete és munkái, Magyar Irodalmi Lexikon, Pallae-lexikon, a Révai-lexikon és a M. T. Akadémia könyvtárának kéziratkatalógusa.

Asztalos Dezső,
VIII. A. oszt. tan.

— Ridentem dicere verum quid vetat?
— Igazat nevetőleg szólni mi tilt meg? *Horat.*

Engedj a mikor úgy érzed hogy győz az Igasság:
Mert az igasságból élet erény je fakad.

Semmit-is inkább nem szégyenl a jámbor igasság
Mint ha titokbann áll s érdeme rejtve marad.

Nincs az okosságnek gyönyörűbb mint érteni tisztáim
És az igasságot látni s ölelni magát.

Ott, hol igasság nincs, nincs hív szeretet, de haszon sincs;
Mert ezek együtt jók s míveik öszvefolyók.

A mese csak mese, bár micsodás legyen, és az igasság,
Melly az alatt lappang, gáncsra nem adhat okot.

A szent Pál szavaként megkell-kísérteni mindent
S azt megtartani mit jónak az elme talál.
I Thess. 5:20, 21.

A Mese jól oktat ha beszéde valódira szoktat,
S a büntől, ha kezet fogsz vele, jóra vezet.

A ki valót kedveli, kinek a Mese, mint mese, nem kell;

A mi valót itt lát, azt vegye célba magát.

A kinek ellembenn mese tetszik, az a mese-nembenn

Nemdenem ollyat hall a mit az elme javail?

Úgy vagyon! — ám, ha fülünk kedves hírt hallhat,
örülünk

S a vidám Erató szép szava szívre ható.

ELŐSZÓK.

Ezeket tehát itt, mint új s eredeti
Oktató meséket, minden úgy nézheti.
Minthogy ezek itthonn és nem rég születtek,
Eredeti névvel azért neveztettek.
Oktatóknak pedig mert játszani fogással
Intik az élőket jó tanács-adással.
Mértékre-is azért szabtuk itt a szókat
Hogy azzal-is inkább vonjuk a hallókat.
S mintegy fölébresztvénn a gyenge figyelmet
Növeljék s jobbítsák a szívet β értelmet.
Mesék ezek, azért szinte nem hiába
öltözhetnek minden állat alakjába.
Mellybenn megjelennek nem mint hódoltatok
És a szabad szívnek szép tőrrel árthatok
Hanem mint akármelly jámbor játékosok
Kik a néző helyenn játékvánn alakosok.
Kik noha nem azok a kiket mutatnak
De ig'az az a tárgy a mellyet vívtatnak.
A mellyre is ha ott hívenn figyelmeznek
Nézőjik, ez eggyel ők megölelésznek ...
A szerzőnek-is hát itt az a szándéka
Hogy illő figyelmet nyerjen a játéka.
Ő a következtést hagyja a hallókra
A mint nekik tetszik úgy szabják magokra.
Ő marad mindennek igaz s hív barátja
Mint kinek szeretet s hűség a sajátja.
Ő szíveseim kíván azoknak használni
A kiknek kedveket eltudja találni.

GONDI ÉS MÚZSA A KÖNYVNYOMTATÓKHOZ.

G. óh gyönyörű jelenet! mit Iátoké szüzetl Ez a szűz
Mi nyájjas és szelíd alak!
Nemdenem ebbenn egyg Múzsát van látni szerencsém”?
Megkérdezem mi jót keres.
Mit keresel, te szelíd Alak, itt olly vizsga szemekkel l
M. Könyvnyomatát. G. Könyvnyomatát?
M. Azt ám! S nem látsz itt nálam te sok olly kötet írást
Melly szinte mind sajtóra vágyl
G. És mik ezek s mi lehet belső tartalmok ezeknek
Számld-élé, kérlek, nekem.
M. ím itt tíz Zengzet s több daldala tíz töredékkel
Festik Szefir szerelmeit! (I. kötet.)
Ez víg danlos! ez öt könyvbenn több hű szeretőknek
Énekli láng-érzelmeit. (II.)
Ebben Héziód és Teokrit szorosann van egészeim
Fordítva végig s többek-is. (III.)
Itt nyólcz könyvbenn a költő maga zengi keservek
Hangzásibann sajtájait. (IV.)
És itt négy könyvbenn egy parlagi Múzsa danolgat
Földművelőkért kedvesenn. (V.)
Láthatod ím ezután szorosann fordítva hasonló
Hangbann Ovid keserveit. (VI.)
A halhatlanság tizenöt könyvbenn azután itt
A lelkes emberről beszél. (VII.)
A Vallás lelkét, vagyis a Krisztus hagyományit
Két könyv viszont itt sűrgeti. (VIII.)
Itt egy aszszonyság levelez Költőmmel. Utoljänn
Zeng iramat¹ két könyve is. (IX.)
Itt a Költőmív. mint útmutató s ugyan-azzal
A nyelv alapja láttatik. (X.)

¹ Édes Gergelynél *iram*at = epigramm.

Oszтана a Fedrus valamennyi meséji hatosbann
 Magyar szavakkal hangzanak. (XI.)
 Majd ezer és hatszáz negyven mondványokat² ittenn
 Magába két kis könyv szorít- (XII.)
 Itt vágynak tíz olly álmok, mellyek vetekednek
 Több érdemes tárgyak körüi. (XIII.)
 Im itt életrajz a Költőt festi, ki majd még
 A házasoknak énekel. (XIV.)
 Hátt az Anakreonom mint fordítá-le viszontag,
 Nem láttad? im itt zeng az-is. (XV.)
 Végre meséket ez a kis könyv is ajánl-va, mellyek
 Mulattatók és oktatók. (XVI.)
 G. S mellyiket óhajtod legelőször-is adni-ki már most"?
 M. Az itt utóbb mondottakat.
 G. És mi haszon végett¹? M. Olvasd-meg előre s
 azonntúl
 ítéletet magad tehetsz.
 Én a Költőmet sem dicsérem sem alázom!
 De mondhatom hogy kedvesem!
 S szinte Horáczzát-is kívánnám újra kiadni
 Mert sok hibákkal jött-ki az...
 G. Óh hátt hol nyerjünk számodra minél-is előbb egy
 Becsületes könyvnyomatót?
 Mert már a gyönyörű s könnyű nyelvet sok erőtlen
 Dalmajmolók gyötrik, kik-is
 Kelletlen hanggal boszszontják a füleinket
 S elundorítanak töletek.
 Óh kedves Múzsák! intsétek az illy éneket ti
 S hogy ők nekünk kedvezzenek
 Szoktassák magokat jobb hanghoz előre s ezenntúl
 Mint illik énekeljenek.
 Itt pedig ím ezeket, mint jó hanggal s epe nélkül
 Költött meséket, úgy vegyék.
 Mellyek előbb-ie az észet vonják figyelemre β azonntúl
 Használhatók akárhol-is.

² *Mondvány* z=z velős mondás, sententia.

AZ EREDETI OKTATÓ MESÉK.

1. Az illy mesék föltalálása.

Ki írt először olly tanítottó mesét
A melly igassághoz kevert játék nemét¹?
Kérdés: ha vájjon azt Ezóp találta-e*?
S ezt a köz-értelem megállíthatja-e'?
Imé, ha Jóthánn és Nathan próféta jó

Bir. 9:8 = 14. 2. Sám. 12.:1=z4.

Itt szóba, mondhatjuk hogy volt utóbbi ő.
De mert ki-is tudhatná azt megmondani
Ki kezdhett először így tanítani"?
Nem így eredt-e a Mózes kígyója-is

1. Moz. 3:15.

És ott az asszonynak s kígyónak magva-is?
Vívtassa más! — mi azzal itt nem gondolunk;
Mi jóra czélozó meséket rajzolunk.

2. A mesék czélja.

Itt hallgasson az olly Rege, mellynek czélja hiúság
S csábító szókkal van időtöltésre koholva.
Szóljon az a Mese, melly hallójinak édes ugyan, de
Eggszersmind hasznos tréfákkal tetszeni kíván.
És ugyan e végett a szótalánoknak is ad szót
Millyenek a füveki, fák, néma halak, bogarak s több
Hlyének a mellyek nyilván szólhatnak okosnak.
S embert illyen okonn küld a szent Könyv-is azokhoz

Hogy példa jókból elmés létére tanúlvámi
 Oktalanabb s gonoszabb ne legyen tetteivel azoknál.
 S nemdenem, a mikor illy Mese szóll, méltó
 figyelemre?

3. A pók és légy.

Egy pók hallóját kezdette kötözni kevélyenn
 A ház tiszta falánn s kötelit sűrűnn eregette.
 Ezt látván a légy, mit mívelez, kérdi s az így szóll:
 Mívelek olly palotát a melly fenn álljon örökké
 És hogy, mint te vagy, olly rozsosz foglyokat
 abbabefogjak.
 És mire kérdezed ezt te csapongó? jer kötelembel!
 Áldozatul te leszel nekem itt legelőször-is. Ezzel,
 A legyet elkapván, a mint már szinte kötözné
 És az sírna, fut egy Szolgáló s őt lesepervénn
 Ott hallostól a ház földjeim porba tiporja.
 Megszabadulván a szárnyas légy monda: no már most
 Jól látom te ki lédj s mint tartson míved örökké!
 Én szabadonn dongok már most s te halállal adózál.
 A ki magáról és munkáji felől nagyot állít
 Nézze-meg e példát s mi vével nagyra ne lásson.
 Érje hatalmasbb kéz, pókhálló minden erősség.

4. A pulykák, a dongó és a Költő.

Több pulykák együtt legelvénn
 De ölég étket nem lelvénn
 Egynek ott elesvénn kedve
 A gyepenn így sírt epedve:
 Csak így élünk mi már csak! csak!
 ím a szerencsénk-is vak! vak!
 Az aszszonyunk-ie csak nyif! nyaf!
 Kész nála mindég a püf paf!
 Ha enni kérünk seprőt kap
 S jól jól a hátunkra csap! csap!
 Ezt egy kan pulyka fölvtánn
 így szóll az Égre kiáltvänn:

Ábrahámnak örök ura!
 Kivel s mint lépünk alkura
 Ki éheégünkben megszánna
 S jobban tartani kívánna?
 De mert ha bár meghízlalnak
 Majd sülve s főve fölfalnak! —
 Ezt egy dongó közel hallván
 így szóll őket vigasztalván
 Ti a panasztól szűnjetek
 Mert csak van ki ad ennetek
 De én éhenn s szomjann dongvann
 S étkem után így bolyongvann
 Ha nem leiem-föl étkemet
 Ugyan ki szán-meg engemet 1
 No mert, ha végét tekinti,
 Így-is ki boldogabb mint til
 Nagy az ember kevélysége;
 De tudja-e mint lesz vége?
 Húz-von míg a sírba nem száll
 Hol apró férgeket táplál...
 S ezt mind jól hallván a Költő
 Kifakad és így üvölt ő:
 Ügy van! s ha csak itt a végünk
 Gyalázat a kevélységünk.
 S ha munkánk csak a sírig hat
 Egy kis dongó-is alázhat.

5. A méh és a Költő méhfölveréskor.

Hej kedves gazdánk! mit akarsz? — minek ástad ez
 apró
 Vermeket? és minek itt a kénkö s tűz-is előtted?
 Hátt szorgalmunkért, melly nem szült senkinek-re kárt,
 Illy kínos füsttel kívánsz elveszteni minket?
 Ez méltatlanság! óh ezt vesztünkre ne míveid!
 A kas szája körüi egy méh esedezve beszélt így
 A mikor a Költő fölakarná verni. Ki (minthogy

Régiszokásból a méhek nyelvét-is öléggé
 Már értette) felel: méhem! szánlak; de tudod hogy
 így vagyon ez nálunk kezdettől fogva szokásbann.
 Ám tyúkot, ludat, réczét, juhot, ökröt-is, és több
 Illyeket-is megölnék úgymint eledelre-valókat.
 Ámde nem esztek-meg minket, felel a szomorú méh.
 S a Költő: no de hej! mi lehet jobb mézzeiteknel?
 Mond a méh: inkább tizedelnétek-meg! — Igaz, mond
 A Költő, de ti azt sem akarnátok! — no tehát csak
 Tűrjétek ha reánk száll mézetek így viaszostul.
 Ám mi-is így gyűjtünk másoknak mint ti. Kivált én
 Nem magamért írok; de ki ad nekem értté jutalmat
 Végre-is, a mikor én gyászos síromba leszálok?
 A mikor élvénn-is rágalmoz az álnok irigység? —
 A ti halálotokat legalább én szánakozásból
 Eggy illy sírverssel teszem itt emlékezetessé:
 „Itt nyerték édes mézzel de viaszszal-is ingyenn
 „Használó kedves kis méheim azt az örök sírt
 „Melly szorgalmaikért lett a legutóbbi jutalmok.
 Hajh te világ! hány illy ártatlanokat takarítász
 Sírba, kik éltekbenn nem vettek semmi jutalmat?
 S hányszor esik-meg hogy földülvänn ember az embert
 Holmi veszendőért nyerik a mély sírt ezenként?
 S hányszor esik-meg hogy jók senyvednek gonoszoktól?

6. A fűrj és fiai.

Hét fiakat költvénn a zsendülő gabonák közt
 Eggy fűrj, már azok ott szaladoztak ugyan, de repülni
 Még nem tudvänn, így intette nem egyszer az anyjok:
 Kedves kis fiaim, még nem tudtok ti repülni!
 Mindég hordok ölég eledelt ide én helyetekbe
 Csakhogy fészkektől ti ne távozzatok! óh mert
 Féltetek én titeket! — ha ti meszsze bolyongótok innét,
 Itt vagy amott valamelly veszedelmes bajba kerültök.
 És azok, elbízvänn magokat, szót nem fogadának

A mellyből az lett csakugyan hogy törbe kerültek
 És anyjok, nyomokat-sem lelvénn, sírt keseregve
 S mondják hogy maga-is keseregve veszett-el utánnok.
 Gyermekek! a mikor int az anyátok ez a Mese mondja,
 Szófogadók legyetek hívenn, míg törbe nem estek.

7. (8.) A hajnal és a pityer (pityerke, pacsirta, süske).

Egy gyönyörű tavaszonn arany essőt a kebeléből
 A kiderült Hajnal hint-vala jókor alá,
 A pityer ezt látvänn, mikor ő-is fenn lebegett már
 A levegőnn, a mint ott fölemelte szavát
 Monda: miért teszed ezt mikor úgyis öiég nagy az áldás
 Mellyet harmatozó szárnyad eresztget alá.
 A hajnal felel: ezt te pityer ne csudáld; mivel ott az
 Emberek azt szokták mondani példa gyanánt:
 A ki koránn fölkél aranyat léi s azt akarom hogy
 Már ezután legyen ott ez beteléssel igaz.
 Jól vagyon! a pityer-ie monda, hátt énie ez okból
 Hirdetem a te jelenn léted örülve nekik.
 Minden igaz munkát üzök! de kivált ti tanúlok!
 E mese példa gyanánt nektek ajánlja magát.

8. (13.) A kiöltöztetett majom és a páva*

Egy kisimáltt majom egy udvarbann tarka ruhábann
 Játszodvänn, lebegett toll-koszorúja fejénn.
 Hol meglátvänn egy pávát sétálni kevélyenn
 Monda: te szép tollú vagy, de kevély is igen.
 S hírtelen így felel az: fitogathatom a magamét én:
 Tégedet a másé, melly nemis illet, aláz...
 Emberek! óh be sok illy majmot láthatni közöttünk
 S pávát-is ha kivált templomainkba menünk,
 Im! ahol Istenhez közelíteni kellene szívvvel,
 Ott-is előbb akarunk tetszeni mások előtt.

9. (14.) A világlátott ifjú s a honn leányai,

Egy ifjú huszoneggy nyarat élt mikor a tanodáit
 Itthon végezvénn látni világot akart.
 Elmene hátt s mintegy negyed-évig búj dosa künn ő
 A mikor újra voná honn ja szerelme haza.
 És ő sok hasznos mívvel s díszszel koszorúzva
 Tért-meg az óhajtott honnja körébe viszont
 S hogy kötelezze magát ahoz ő szorosabb szeretettel
 Honnja leányi közül szerzeni társat akart.
 Jaj de midönn látná mint megváltoztak az Árpád
 Szüzei, míg oda járt, illy panaszokra fakadt:
 Istenem! ím minden fák, füvek s kerti virágok
 Megtartják önnön nemzeti díszeiket.
 A mi leányink ím az előbbeni diezt oda hagyvann
 Berniek azon váz és új csuda tűnik elé.
 Kit vegyek-el társul! Felel egyy Haza kényje¹: vegyél
 olly
 Hívet, mint te vagy, és benne megáldva lehetsz.
 Hol van azî — ímhol amott kertét gyomlálja! de majd
 fon,
 Szó, varr, majd süt s főz: meglehet élni vele.
 És ez azon szüzet vévénn-el örök feleségül
 Az hú társ és jó gyermekek anyja leve.
 S ím olly példa van itt a mellyet elérteni könnyű
 Ámde nem áll rajtunk hogy foganatja legyen.

10. (15.) Egy anya két leányival, annak bátyja s egy Kény.

Egy anya búslakodott ée törte fejét. — No de minn
 hátt?
 Hogy minden javait költi leányaira.
 Im, özvegy lévénn, tíz tíz új öltözetekkel
 Mind kiruházám és a mai módi szerént.
 Még sem ölég! új kell mindég! de mi haszna ha még
 sincs
 Semmi szerencséjek? — rám anyahodnak ezek.

¹ Édes Gergelynél *kény* v. *Kény* = genius.

Kedves bácsim, mond egy vén bátyjának, ugyan mit
 Szóll ide? mert én nem tudhatom ennek okát.
 Nemdenem ezt valamely ártalmas lélek okozza?
 Nemdenem ellenség” átka cselekszi velünk?
 Az felel: óh húgom! más itt a baj! de ne szálljon
 Rám haragod ha kikeli mondanom, a mi való.
 Semmi jeles mívet nem tudnak lyányid; azoknak
 Minden gondjok bál, táncz, ruha, dal, lakoma.
 Őket akármi szegény elnem-meri venni; mivel fél
 Hogy minden javait füstnek eresztik ezek.
 S egy jó Kény ezeket hallván illy szókra fakadt-ki:
 Úgy van az! és tudományt innen akárki vehet.
 Még a koczka ki tudja miként fordulhat idővel*?
 A dús majd koldús-botra szorulhat utóbb.
 A játék a bál és pompa sokat megemésztnek
 S egy jó Nő gyakoroltt mívvél akárhol élél.

11. (18.) Péter apostol a mennyország kapujánál.

Péter apostolról mondják, — mikoronn születendő
 Volt *J ó z s e f* Császár, — hogy azon lelkek
 kevesedvénn
 A kiket a mennyek kapujánn bebocsátnia kellett,
 Tűnődött: honnét van ez így ez előtt seregenként
 Tódultak minden jó lelkek ezen kapuhoz, s most
 Tízet s húszat alig látok közelítni naponként
 S ímhol ezek közt-is majd századik a ki keresztyén!
 Ennek okát ő már sok lelkektől tudakozta
 És erről bizonyost egy sem tudta mondani. Most hátt
 Péter azon küldött őrangyalt kéri-meg, a ki
 Szinte leszállandó volt a csak most születendő
 Császár őrizetére, tanulja-ki: mint van az a hit
 Isteni tisztelet és Vallás a földi világonn
 Mellyet az Úr Jézus szerzett; mert ímhol az onnan
 Mennybe jövő lelkek sokképpenn ezóllanak arról.
 A ki, fogadvánn ezt Péternek, alájőve s innét

Megtérvénn, mikor a Császár meg-e emberedett már,
 Kérdezi Péter: hej! mondd-el, hátt mint vagyon a szent
 Valláe a földönn¹? Felel az: mint testi gyakorlás! —
 Bár te leszállj magad és szemléld tennen szemeiddel.
 Árnyékát leled és nem láthatod annak alakját.
 És ellenkezik ott vallójinak életek azzal.
 Ők háborganak és mint a vadak üldözik egymást.
 S a rút visszavonást a papjaik öntik azokba
 Ők ugyanők a nép füle hallattára pokolra
 Kárhoztatvánn mind azokat kik nem vélek értők...
 Látni feszületeket s más képeket is lehet ott már
 Ütonn s útféleln faragott s festett alakokbann
 S ben nek ajánlvánn ők az imádandókat, azoknak
 Hajtják-meg magukat heves isteni tiszteletükbenn
 Hol más szenteket is segédeimül hívni merészek.
 S a hitet, a melly ott az igazságért vagyon adva,
 Holmi hiú dologért szeretet nélkül pazarolják.
 És az okosságot fogolyul vetik annak alája.
 Hallottam hogy Zvingl Luter és Kálvin ez előtt már
 Rajta javítottak; de nagy ostrom alatt van az eddig.
 A miket én ott a Császár szívébe benyomtam
 Ügy hiszem ebben legtöbbet fog tenni. No jól van!
 Mond Péter, kár hogy nincs semmi tökéletes ott! de
 Majd az utóbbiak úgy veszik azt a mint van alakja.
 Vajha, mit itt Péter mond, az már lenne-meg eggyszer !
 —

12. (19.) A Nemezis Franklinnál Éjszak- amcrikábann.

Eggykor Franklinnál a már szabad Álladalombann
 Mondják hogy Nemezis megszállvánn mondta: te
 Franklin!
 Úgy hallam te vagy itt a legbátrabb alapító
 És te megállani fogsz szorosann-is ama közizasság
 Mellett, a melly et hívenn terjeszteni kívánsz!
 Én egytet kérdek tóled, nekem arra felelj-meg:
 Mint lehet az hogy bár minden hiszi hogy közizasság

S közszeretet minden jó társadalomnak alapja
 És az azáltal erős és tartós: mindazonáltal
 A ki csalárd, álnok, hitető, hamis és ravasz, annak
 Adnak előmenetelt s az igasság szenyved az ügybenn.
 És elveszti perét és nyertes akárhol az erszény!
 S azt a dús gonoszul letiporni s igazni merészül
 Ennek okát lelem én (mond Franklin) az állatiságbann
 Minden vad, féreg s barom, annak örül ha hasát jól
 Tömheti! s azt nyervénn nem okoskodik egyis azon
 túl.
 És, ha hibáz ebben, már kész ragadozni s orozni
 Sőt önhaszna miatt társát öldökleni is kész.
 Mint okos én másként akarok cselekedni hasonló
 Embereink koztt egy közboldogságnak örülvénn...
 Mond Nemezis: ha te ezt akarod jól hajtani végre
 Én melléd állok s dolgozni fogok veled együtt
 S azt nyerjük vígann hogy az ország, melyet egyenlő
 Törvénnyel közjónn s közigasságonn alapítunk,
 Gazdagbb, állandóbb s boldogbb-is légyen az által.
 És ugyan e végett halkkal, valamint lehet, osztánn
 Annak egész népét egy élő nyelvre szorítsuk
 Arra taníttatvánn fiainkát-is a tanodákban.

13. (22.) A nőstény és hím vadgalamb.

Egy vadgalamb az erdőnn költvénn két fiat
 Kezdett törődni hímje távol létibenn
 Hogy mint növelje nagyra mint a sas midőnn
 Im hímje jó tömött begyet hozvánn haza!
 És kérdi tőle: mint vagy kinézem l s az felel:
 Apjok! ne-is kérdezd; be jó hogy megjövél!
 A bú miatt már csaknem elvesztem eszem!
H. Ugyan mi nagy bú lephetett meg olly igen!
N. Apjok! kicsinyjeinket mint növeljük úgy
 Hogy fenn repüljenek mint a sas és az ölyv?
 Hogy nagyra nővénn itt alatt a fák között
 Rejtezniek velünk együtt ne kellene.

H. Anyjok! ne nézd te azt hogy a sas és az ölyv
 Hol járnak! ám ökis csak a földről nyerik
 Élelmeket; mert azt csak a föld termi-meg.
 Osztánn ne-is gondold, hogy ellenségeik
 Azoknakis nem volnának. Nekünk ölég
 Ha gondolunk azzal, hogy e kicsinyjeink
 Élelmeket magok tudják megszerzeni.
 S akkor, hogy elne-éljenek, nem féltheted.

Bár mit tanulj fiú mind jó csakhogy ne késs
 Az élelem-szerzés módját-is érteni;
 Mert tudni bár mit e nélkül nagy veszteség.

14. (24.) Ódi és Újdi az óról s újról

Az ót s az újat Ódi s Újdi vívtaták.
 A jámbor Ódi esküdött hogy a szokást
 Nem hagyja, mellyet megszentelt a régiség.
 Ám minden állat régimódonn él ma-is,
 És új szokást azok között eggy sem követ.
 Mond Újdi: hej bohó! te mit beszélsz? hiszen
 A régiség ma mit szentelne-meg nekünk?
 Ám a mi régen jó volt az ma rossz lehet
 S az a mi rossz volt az ma jó lehet viszont.
 Mi szenti mi nemi nekünk kell azt kinézni ma.
 Ha szent az ó neked β az új nem; ám kövesd
 A barmok ó szokásait; s elővehetd
 Ama ravaszt, ki kezdet ulta vétkezett.

/ Jan. 3: S.

S mit mond ezekre már az értelem maga!
 Ezt: hogy, vagy ó vagy új legyen, mind eggy ha jó,
 S jó a mi jó, de rossz a rossz akármikor.

15. (25.) A macska és kígyó.

Eggy macska látvann a kígyót az udvaronn
 Átmenni, mond: hogy mersz te itt mászkálni, hol
 Az életed mindig veszély között forog!

Ám minden ember gyűlöl s üldöz tégedet!
 S nem félsz hogy itt megkapjanak s megöljenek!
 És az felel: miért? hisz én kárt nem teszek
 És senkit itt orozva meg nem-támadok
 Hanemha békát foghatok s emészthetek.
 A macska mond: de gazdántól hallottam én
 Hogy a legelső pár embert kígyó család
 Megenni a tiltott gyümölcsöcsel a halált.
 És az felel: nem tudhatom hogyan, mivel
 Ha csalni kész volt volna-is kígyó apánk,
 De ám az első pár szabad személyekenn
 Erőszakos munkát elnem-követthetett
 És az vélek talán nemis beszélhetett.
 Talám az ördög csalt ott kígyó képibenn'?
 E vád-is inkább rajok eshetik, miért
 A boldog állapot nem volt ölég nekik?
 ők nagyra látók és kevélyek voltak
 És a miatt veszték-el a mit birtak-is.
 S az illy kevély célját nem éri-el soha.
 Ember! mit a kígyó mond itt, jól megjegyezd.
 Hogy a kevély célját nem éri-el soha.

16. (27.) A só, bor és méz.

Eggykor igen kezdett a só dicsekedni hogy a jó
 Természetnek nincs önála becsesbb adománya
 Mert ő adja-meg a földönn mindennek az ézít.
 Ezt hallvann a méz, bor, s mindenféle gyümölcsök
 Mondák: óh jó só! mifölöttünk nem dicsekedhetsz
 Mert nálad nélkül csakugyan mind ellehetünk mi.
 Sőt, ha velünk közöszülz, elvesztjük az ézleteinket.
 Több növény éknek pedig így hangzott szavok: ők-ie
 Mint a só szintolly szükségesek és noha minden
 Földi dolog jó-is, de kenyér az erőnek az anyja.
 S a természet meghallvann ezeket maga monda:
 Édes gyermekeim kérlek ne beszéljeteK olly fenn!

Egymást váltva hiszem megvan becse mindeniteknek.
 És ezek, eltürvénn egymást, szüntek dicsekedni . . .

Emberek! a mi Nemünk így van. Bár lenni különbség
 Láttatik-is köztünk, nem ölég itt senki magának.
 Bár nagyot álmodjunk, ám mind egymásra szorulunk.
 Só az okosság bár, de mit ér ha kenyérkereső nincs l

17. (28.) Az orvos és pap.

Gszvetalálkozvänn egy pappal az orvos, ez attól
 Kérdi: hogyan van az Úr? látom nyavalyája nagy; oly
 [nagy
 Hogy gyógyszer nélkül a sírba ragadja rövid nap.
 A pap megrezen s no tehát legyen orvosom, úgymond.
 És, ha kigyógyíthat bőven várhatja jutalmát.
 S szinte kigyógyulvänn az okos pap, monda: fizetnem
 Kellene már a mint ígértem az orvos uramnak:
 Hajh! de sokat kíván... Jól van! fölválthatom én őt! —
 Ezzel hozzá megy s így ezóll neki: mint van az Úr? mert
 Lelki beteg látom s oly nagy nyavalyája van a mell y,
 Hogyha kinem-gyógyúl, poklokra taszítja rövid nap.
 Kérdi az: és mi lehet nyavalyám¹? Vallás nyavalyája
 Mond amaz, és annál gonoszabb már nem lehet, ám
 mert
 Templombann a nép ritkänn láthatja: pedig, ha
 Azt gyakorolgatná, jobbann bíznának az Úrhoz
 Mint oly emberhez kivel Isten közli kegyelmét,
 S fognák sűrűbbenn azok újra meg újra keresni,
 így azután szaporább s bővebb jövedelme lehetne.
 Erre magához tér s így szóll a paphoz az orvos:
 Jól van uram! csakhogy hozzám térítse ezelidenn
 Mind az egész nyájját, ingyenn szolgálok az Úrnak.
 Már ki tagadhatná, hogy ez egy helyes és igaz alku?

18. (30.) Egy ifjú és Minerva.

Egy ifjoncz vágyvänn a bölcsességre találni,
 Kezdte magánn-kívül azt ő nagy meszsze keresni

S értté hegyet völgyet föl jární nagy izzadozással;
 Mígnem az útjából fáradtann végre kidülvénn
 Majd mélyenn elaludt egyg zöldes olajfa tövénel,
 Hol neki álmábann örömére Minerva jelent-meg
 A ki, törődését megszávnánn, monda: ne fuss te!
 Mert, amit keresel, nem meszsze van; azt te magadnál
 Lelni fogod csak tudd a dolgok okát tapogatni,
 S úgy a természet titkát okosann feszegetni...
 így, a jót s hasznost nálad megtartani tudvánn,
 Szent kötelességed vidd véghez akárhol örömmel
 Isten s ember iránt, még ellenséged iránt-is
 Minden időnn: meglásd, bölcsesség férjfia léssz te.
 Ifjak! ez álom ugyan, de tirajtatok áll betelése.

19. (31.) A rózsafa, szőlőtő és seregély.

Egykor az új tavaszonn a rózsafa, szinte mikor már
 Megnyíltt rózsáit kezdé fitogatni kevélyenn,
 Meglátvánn hozzá közel a szőlőtövet, a mint
 Ott jó gyám mellé gondos gazdája kötözte,
 Monda: te rút és ostoba tőke! velem mire szívod
 E jó föld nedvét, melly szinte nekem vala szánva?
 Nem veszed észre hogy ím itt bennem tiszteli minden
 Fű s fa királynéját, hol-ie én vagyok aszszonya minden
 Szépségnek, melly a földből terem? engem az ifjak
 S szüzek kedvellnek? sőt még a vének-is önként
 Szívják illatomat, melly elmét s szívet-is újít?
 Rólam még a nagy Költők-is örülve danolnak? —
 Űgy van ez! és hozzám ingyenn te nemis közelíthetsz!

—
 így a rózsafa s a szőlőtő monda viszontag:
 S nem férsz-meg tőlem te kevély? szép bársonyaiddal
 Látsz olly nagyra, holott nem termes semmi gyümöl-
 [csöt?

—
 S egyg seregély, közel ezt hall vánn, megezóllal:
 igasság!
 Rózsafa! jobb hallgass, míg tartanak a te virágid? —
 A mit ez a szőlőfa terem kívánatos! — óh az

Leggyönyörűbb étkein nekemis! — hátt a leve mill yen?
—

Ezt igazánn s méltánn éneklik az isteni Költők! —
Ügy nagyon! és itt a seregély szava hely behagyandó.

20. (32.) A két kancsó.

Egykor két kancsó kezdett vetekedni keményenn.
Mond emez: énbennem jó bor de tebenned eczet van
S rám több szem néz és legtöbb ceók illet-iy engem.
Mond amaz: ám eczetem nélkül elnem-lehet egy jó
Konyha-is: engemet ott mint téged többre becsülnek.
S asztalokonn-is azon módonn forgok valamint te.
Így közelebb-közelebb menvénn és öszvecsapódvánn
Megrepedének ezek s mind a bor mind eczet elfolyt.
Hlyének, a kik, nem tudvánn eggyezni-meg, a pert
Úzik míg eggyemást végképpen meg-nem üritik.

21. (35.) A farkas és róka a juhakol körüi.

A farkas ment a rókával orozni s az útonn
Monda sóhajtvá nagyot: hej róka komám hiszed azt
[hoggy

Nincsen az embernek hűségesbb házi cselédje
Mint ebe; mert javait lám éjjelis őrzy helyette
Harczol-is és az alatt hírt ád ug-atással urának.
Mond a róka: biz úgy! mert koncát félti s azért ő
Megtámad mindent, még más ebet-is; valamint több
Embertársaival gazdája szokott cselekedni.
És- így mint ὁμοιον ὁμοιω φίλον őrizik eggyemást.
Majd ha mi is kettenn eggyeztethetjük erőnket
A birkás gazdát ráfogjuk szedni bizonynal.
Mond a farkas: már értem mit akarsz koma: csak menj
És az akoltól hív ebeit mind csal-d-el utánnad!
Majd teszek én az alatt jó mészárlást az akolbann.
A ravasz és az erős mit nem tehet eggyet akarva¹?

22. (36.) A varjú és szarka.

A varjú kár! kár! kezdett károgni keményeim
 Egy háznak fedelénn s míg ott károgná, leszáll egy
 Szarka közel hozzá s tudakozza: miért s mire károg l
 A varjú felel: én eledelt várnék valahonnan.
 Mond a szarka: de mert, ha bolond nem vagy, minek
[arról,
 Hogy mit akarsz, olly nagy hanggal kárognod előre?
 Míg éhenn károgsz jobb addig az étked után jársz.
 És a varjú mond: ne csörögj füleimbe te jobbik!
 Míg lenem-orrollak te gonosz takarodj el előlem.
 Orzótól orzó jobb intést nem vehet ennél·

23. (37.) A víz, tűz, levegő, föld és a természet

A víz, tűz, levegő s föld, öszvebeszéltenek egygykor
 Es a többek közt illy kérdés táhada köztök:
 Mellyik hozna nagyobb s több hasznot az emberi Nemre?
 Nélkülem, mond a víz, a lett ember elaszna.
 A tűz monda viszont: nélkülem megmerevedne,
 Így szólt a levegő: nélkülem szót se tehetne.
 És a föld: de bizony nélkülem mégse teremne.
 Mond a természet: munkálkodtok ti-is; ámde
 Tudjátok magatok hogy mindent én alakítok,
 Én egyedül hajtok hasznot; de ti kárt-is okoztok.
 A víz a tűz-is ront pusztít veszt-is ölészer.
 A levegő-is majd tép s szaggat erős rohanással
 S a föld, a mit szül, azt ismét eltakarítja;
 Már, mikor így egygyütt veletek jár a haszon és kár,
 A bajos embert énegyedül vígasztalom ezzel:
 Hogy neki minden kárt az idővel visszateremtek
 S őket ez élet után jutalom s nyugalom helye várja
 Úgy vagyon! és, amint az Apostol-is írja, javokra
 Vágynak mindenek a jóknak s Istent szeretőknek.

24. (40.) A városi kény és a fülemüle.

Eggykor az őrt unvánn, egy város kényje madárrá
 Változtatta magát, hogy az új tavaszonn valamely szép
 Tájjéknak könnyű szárnyonn megjárja határit.
 Megy hátt és közel egy erdónél fülemület hall
 Zengeni, melly füleit hatvánn így szólla: be szép hang!
 Uly gyönyörű hangzat soha nem bájolta fülem' meg!
 Monda tovább: te tavasz s zöld erdő kedvese! milyen
 Édesek a szavaid! mire nem jössz városainkba?
 Énekedért bőven ott ennedis innodis adnánk!
 Nagy falaink közt ott megütödvénn s vissza verödvén
 Bámulnád magad-i, mi dicsöenn esengene hangod.
 És pedig itt zengvénn te csak a sűrű ligeteknek
 S néma helyeknek örülsz, a mellyek rád sem ügyelnek.
 A kis fülmüle mond: ne is említsed dicsekedve
 Várositok falait: nekem a gyönyörű berek édesbb!
 Itt hirdetgetem a tavasz első kellemeit míg
 A szép rózsá virít, és hangzatos énekeimmel
 Itt éjjel s nappal magamat vígasztalom és az
 A ki szavamnak örül, ide-is kisiet valamint te.
 Hívatlan Költők! nektek szóll e mese: nincs a
 Fülemülék édes hangjábann zordon erőszak.

25. (41.) Négy nyelvek az elsőségért.

Mellyik nyelv jelesebb? arról e példa felelhet.
 Eggykor négy élő nyelvek zajdúltnak öszve
 Ügymint a Spanyol, Angol, Olasz s Francz és
 ezek

[eggyütt

Kezdték igen fennyenn dicsekedni tulajdonaikkal.
 Mindenik elsőnek kívánt tartatni. Tehátt ez
 Dercillét, Miltont az, amaz Tassót, emez ismét
 Voltért emlegetek mint nagy Költőjiket és mint
 Legfőbb díszeiket. S hol emez hol amaz nyere; mígnem
 A Magyar ott termett s így szóla közikbe: barátim!
 Mindeniteknek van dicsekedni-valótok igaz! de

Mellyőtök jelesebb még innét nem bizonyúl-meg.
 Mert fitogathatnak más nyelvek-is illyeket! és mind
 Szinte lehetnek azok jó fordítással övéik.
 Én *eggyel* mondok; cselekedjétek-meg; az osztánn
 Elsőbbségieknek legjobb s legigazbb jele lószen.
 Fordítassátok csak eme Ludas Matyimat ti*
 Hangjaitokra! de teljes erőbenn olly s ugyan annyi
 Számú versekberm mint itt maga hangzik! — Azonn túl
 E mese-míveket-is, valamint itt hangzanak! — Ezt majd
 A mellyik jobban teszi-meg, netalám lehet első.
 És azok, ezt hallvänn, mély gondolatokba merültek,
 S bosszús érzéssel megtelvänn, széljel oszoltak.

26. (42.) Az egér, gözü és prücsök.

A gözü télre-valót gyűjtött a nyári napokbann
 S ezt az egér látvänn szollítja: bohó te! mit üzöd
 Olly igen azt az erős munkát? lám én heverészve
 Minden gond nélkül élek kedvemre naponként.
 A gözü mond: de hogy élsz teleim ha ma nem takarí-
 tasz?
 Majd tizedelni fogom, felel az, vagy az őszi vetést, vagy
 A magv-házakbann lelem étkemet. A gözü mond: de
 Vagy csaptába szorulsz vagy macskakörömrre kerülsz
 ott!
 Jobb ha te-is gyűjtesz! — s az egér felel erre: mi gon-
 dom
 Arra, miként veszek-el? csak míg élek legyen addig? —
 Itt ezeket hallvänn közel a prücsök, egy kis odúból
 Megszóllal mondvänn: no bizony dicséretes élet
 Melly a más javait ragadozza-el így vagy amúgy és
 Azzal tartja magát! s mi különbség köztietek ? ez, hogy
 A gözü másébői él s más takarít az egérnek
 Illy gözü s illyen egér módjänn be sok emberek élnek!

* Ludas Matyi eggy eredeti magyar rege: írta F. M. [Édes Gergely jegyzete.]

27. (44.) A gida (gidó v. kecskefi) és a majom.

A míg a nyájnál maradott a kis gida kedves
 Anyjával, nem volt baja, nem túrt rossz napot a jó
 Pásztor alatt; de, midőnn fölserdült, ostoba gögből
 Már szabadonn járvánn kívánt ura lenni magának
 És azt tenni mit ő jónak maga lenni kigondolt.
 Ő hátt a nyáj tói távozvánn és különözvénn
 A vetemények közt kezdett kószálni, hol őt jól
 Megverték. Majd ment egy szőlős kertbe, hol egyik
 Lábát eltörték. Majd sántánn egy ligetes zöld
 Erdőt választott menedékül s ott legelészénn
 Egy majom adta magát hozzá, ki becsalta magával
 A sűrűbe; hol, egy farkast látváim, nosza, monda,
 Most már itt igazánn veszedelmes helyre jutottunk!
 Ámde ne félj csak hágj hamar itt velem e fatetőre!
 S a majom a fatetőnn termett eggyeszerre: de bezzeg
 Most a sánta gidó megjárta, mivelhogy az ordas
 Farkas rája rohant s fölfalta kegyetlen agyarral.
 Durczás gyermekek! e mese szófogadásra tanítson.

28. (45.) A majom és mopsz (ölbeli kis eb).

A majom egy bálbann álorczáe embereket lát
 És ugyanott egy szép kis mopsz-is eléje kerülvénn
 Kérdezi tőle: miért ezek itt a képeiket most
 Elfedeziklf Felel az: csitt! hallgass! — mert nem akarják
 Ösmertetni-meg ők magokat! Mond a majom erre:
 Mit? hiszeny az szükségtelen? úgy is ezeknek akárhol
 Mást mutat orczájok s bennek mást rejteget a szív.
 Nincs okos emberbenn rútabb a képmutatásnál.

29. (46.) A kakuk és gyerekek.

A kakuk elkezdvénn tavaszonn már szóllani, kérdi
 Egy gyerek ezt attól: kakuk! én hány évekig élek?
 Az neki mond egyet... S a másik kérdi viszont ezt:

Hátt én, azt mond-meg te kakuk, hány évekig· élek?
 S ennek szóll százig... Megörülvénn mond ez amannak:
 Hej! te kakukszót nem hallhatsz már több tavaszonn; de
 Hallhatok én még száz tavaszonn-is. Azonba mi történt?
 Ez még e tavaszonn meghalt s amaz éle tovább-is...
 Van ki jövendölget nyár ősz és tél idejénis
 Van kakuk! óh van ölég gyerek-is ki hisz illy
 ka-

[kukoknak.

Értsenek innét a Naptárosok és követőjik.
 Várj te jövendőt bár, de tiéd legyen a mi jeleim van
 S holmi jövendővel megadat hitegetve ne csaljad.

30. (47.) A madarak a jövendölés ügyében.

A madarak gyűlést tartottanak egykor az erdőnn
 E kérdés végett: mire van hogy az emberek immár
 Végeképpenn szüntek nálunk tapogatni jövendőt'?
 S a sas előlülvénn így szollá: talám magatok ti
 Semmit-is affélét nem tudtok már ma mutatni
 A mellyből ember tudhatna kihúzni jövendőt!
 Mert ugyanő, valamint ez előtt, ma-ie úgy eped érttel
 A varjú felel: úgy szóllok valamint nagy apáim
 És hol jobbra ma-ie hol balra repülök örökké.
 Én, felel a holló, χρως! χρως! ma is ezt kiabálom
 Mert dögöt óhajtok, valamint ezekie valamit mást.
 Ügy huhog a bagolyis mint több ezer évek előtt-is
 Már huhogott... tőlünk többet mit várhat az ember¹?
 Ekkor meglátvänn egygy pókot igen közel a sas
 Monda: keresztes pók! hallom hogy időt te mutathatsz
 Embernek mais és egygy házbann-is vele lakhatsz!
 Mondd-meg azért, ha tudod, ma miért hogy ránk sem
 [ügyel már?
 Az felel: ő-köztök támadtak kik dicsekednek
 Hogy, kitanúlvänn a Nap Hold s több csillagok útját,
 Már azt jól tudják mint fogy s telik-is valamellyik
 Rendes időnn: mert nem téveszti-el egygyik-is útját.

Innen előlegesenn hiszik a miket a levegőbenn
 Esni jelentenek-is, noha már ott illy bizonyos nincs.
 Mond a sas: mi tehát hagyj unk-f öl az ember ügyévei-
 Hármat nem tehet ő soha. Semmit lételesítni,
 Tudni jövendőt és testetlen lelket igazni.

31. (48.) A pór-gazda és fia.

Egy jó gazdának volt egykor szinte tizennégy
 Esztendő fia kit tanodából, már mikor írni
 S jól olvasni tudott, kifogott mondvan: ez ezenn híl
 Földmívet gyakorol s e részben már öleget tud.
 Monda pedig: fiam! e Naptárt olvastad-e vagy sem?
 Az felel: olvastam, de nem érthettem sok irányit
 Mert, a mint látjuk, nincs minden benne kiírva.
 És mikor a jegyeket magyarázná renddel az apja
 A fia kérdi: de hátt minek itt e sok nevek¹? Erre
 Apja felel: mind ez valamely Szentnek neve » a melly
 Nap veres, azt meg kell ünnepleni s a feketével
 Irrt nevek arra-valók, hogy az, a ki viselne hasonlót,
 Azt tisztelje-meg olly bővséges evéssel ivással
 Mennyivel egy hétig valamennyi cselédje megérne
 Főképp a ludas Márton napján sok eszetlen
 Megtömi gyomrát úgy hogy utánna gyakorta beteg lesz.
 Vágynak templomok-is, mellyek valamely különös

[szent

Pusztá nevét viselik s mikor öszvesereglenek annál
 Búcsút-is járnak búzgónn gajdolva körüle.
 Majd esznek s isznak s kegyesenn mégis egyyelik

[egymást.

Majd káromkodván megternek vérbe keverve.
 Szinte nem-is búcsú mellyben megnem-verekednek.
 Mond a gyermek: apám! nem jól van ez! — így bizony

[innét

Hasznosbb lenne talám minden neveket kitörölni,
 Mint olly sok kár s bűn alkalmául ide rakni.

A napok élőkért vágynak s nem az olyanokért kik
 Már rég'es regeim elaludtanak! édes apám! lám
 Kova van itt úgyis minden napnak neve számmal
 S névvel-is, úgymint a *hétfő, kedd, szerda, csötörtök*
 A babonás *péntek, szombat* s az utóbbi *vasárnap*.
 Vagy helyesebben a *Hétfőnek* s *Keddnek* utána
Hard, Nedd, Ödd, Hadd, Hedd, mint annak rendje ja-
 [vallja.
 S nemdenem, a miket a gyerek itt mond, helybe-
 [hagyandók'?

32. (49.) **Eggy szegény apa, két fiaí s macskái.**

Eggy apa kis fiait jól kezdte növelni; de minthogy
 Szükenn táplálá napszámmal nyert kenyeréből,
 Érezvénn azok a nagy szükségét, ragadozni
 Kezdtének. A mellyet megtudvänn apjok, azonn volt
 E büntől jókor mint fogja-el őket. Azonba
 ímhol az egyyik jó macskája-is elkapa s addig
 Járt ragadozni hogy a tilosonn a vidravas egyyik
 Lábát elvágvänn három lábonn jöve-viszsza.
 A másik fogait veszté, vervénn az edényhez
 Orrát a mellyből a fölvertt téj fölít ette.
 Ekkor mond az apó, két macskájára mutatvänn:
 Látjátok fiaim mint jártak ezekf ti bizonnal
 Végre-is ilyen ebül jártok ha továbbis oroztok.
 Óh kedves fiaim! hagyjátok-el e gonosz utat!
 Jövjetek inkább és egyyütt lássunk azon édes
 Munkához, mellynek soha kútfeje megnem-apadhat.
 Hidjétek — ha kenyér kell — annál nem lehet édesbb
 Mint a mellyet igaz munkánn maga nyerhet az ember.
 S nem lehet-E testben járvänn kívánatosabb mint

* Valamint a *Ketted-ből* lett *Kedd*, nem szintúgy lehetne-e a *harmad, negyed, ötöd, hatod* s *heted-ből*: *hard, vedd, ödd, hadd, hedd*? [Édes Gergely jegyzete]

Élni becsületeseim jó munkával velem együtt.
S megnyervénn az apó fiait vélek élt nagy örömmel.

33. (51.) A hitvallás, eszmény, okosság s Péter.

A hitvallás, a jeles eszmény és az okosság
A közígasságért vetekedvénn öszvekapának.
A hitvallást a kettő vádolta hogy az sok
Emberi vélekedést fogadott-el erőtelen okból.
S ez tehetős védőt illy két nagy fölperes ellen
Nem lelvénn közelebb, egyenest fut az Égre, hol annak
Nagy kapujánn zörget! s szent Péter kérdi: ki vagy te?
Az felel: a Vallás. Péter mond: óh be nem ilyen
Voltál, a mikor én a földönn hagytalak! — Ezzel
Őt bebocsátja, ki-is panaszát elkezdi. De Péter
Monda: nekem más a dolgom: ha panaszkodol, imhol
A nagy apostol Pál—! s Pál, jól hallván szavait, mond:
A föld a te helyed; mi hozott ide? S az megjíedve
így felel: ah mert ott a régi hatalmam enyész már.
Pál mond: jól tudom én mit akarsz! de nem ott, hanem

[itt van

A te letett kincsed. Ne keress te világi hatalmat,
Sem kincset, melly ott ígérve neked soha nem volt.
Ott van az Évangyéliom! ott abbann az igaeéag
Melly soha nem kívánt fegyvert. Menj vissza hogy

[eggyezz

Ott az okossággal, mellyért van minden igasság.
És a hitvallás ezzel tért vissza szelidénn.

34. (53.) Négy Vallásór és egy Kerub.

Egykor négy különös Vallást követő tudományos
Férjfiak egymás közt arról kezdtek tanakodni
Mint lehet olly különös négy Vallást öszvegyalúlni
A mely mindenik a Megváltót tartja fejének
S szinte Keresztyénnek kíván neveződni nevéröll —
Vajha lehetne viszont Vallásunk egy, azon egy, mint

Eggy s nem több eggynél a hitnek igaz Fejedelme! —
 És ezek ebben nem tudváln eggyezni-meg, éppenn
 A mikor egymást már kezdték ingerleni szóval,
 Eggy szárnyas Kerub köztök terem, a ki szelíden
 Monda nekik: mi nehéz dolog a minn itt vetekedtek?
 Nem tudjátok-e mit mondott a Szózat az Égből?
 Ímhol az én fiam a kebelem gyönyörűje, kibenn én
 Leltem megnyugovást, őt hallgassátok. Ez ám az
 A kire kell egyedül hallgatnotok!* és ha fonákul
 Őkívéle ha nem hallgattok senkire-másra,
 Benne találjátok nyugodalmát lelkeiteknek,
 És, ha ti példáját híven követenditek akkor
 Mind azok egyenként, valamelyeket emberi véges
 Elme talált s az idő-jártával toldoz tisztá
 S szent Vallásához, majd önként elmaradoznak.
 Ő kötelez titeket mindnyájann olly szeretetre
 A mellybenn elenyész minden Vallási különbség.**
 És ezeket szólván a Kerub hírtelen eltűnt
 S a négy Vallásór egymást ölelé szeretettel.

35. (54.) A daru és hattyú.

A daru látván a hattyút fenn a levegőbenn
 Zengeni s onnan alá a Sár-rétébe leszállni,
 Megszóllítja: te Szél hangászsza! talám nem is ös-
 [mersz?
 Jóllehet itt ez előtt Csór s Kiskeszi közt gyakor ízbe
 A múltt évekbenn együtt mulatozva tanyáztunk? —
 Azt gondoltam már hogy nem látlak soha többé.
 Óh de hol-is jártál? s mit hoztál vissza? beszéld-el.
 Mert kétség kívül nem járhattál te hiába.
 A hattyú felel: óh nem hoztam semmit. Őlég azt
 Tudni hogy a mikor a Sár-réte levét lecsapolni

* *Mát. 17: 5.*

** *Luk. 1:2. Mát. 15:22. Luk. 17:11. Jan. 4:1 = 21. Mát
 22 s k.*

Kezdték itt a nép lármája riaszta-el innét.
 És én látván hogy már nem lehet itt maradásunk
 Elszántam magamat hogy mennék más tova lévő
 Földre keresni hazát, melly állandóbb helyet adna.
 S most, mikor erre jövék bújdostomból haza térvénn,
 Im ide még egyszer, mint régi tanyánkra leszállék.

D. Már de holis jártál s honnét tértél ide vissza?

H. Elsőbenn-is egész Európánkat bekerültem,
 Ázsia s Afrika, sőt az Amerika meszszi határi
 Sem maradának látatlan. Följártam ezeknek
 Városait, faluit, tavait, posványit-is, és mind
 Kendre körűinézttem. *D.* S nem leltél még-is ezek közt
 Olly helyet a mellyel kívántál volna cserélni?

H. Nem bizony én, igazánn mondom, mivel annyi

[között-is

Egyet sem láttam valamelly tetemes hiba nélkül.
 Olly ország, falu, vagy város sem tűnt szemeimbe
 Mellyenn a bölcs és okos elme ne tudna javítani
 A mellyből csak ez a tudomány hogy az emberi

[Nemnek,

Míg létez, mindég fő dolga tökéletesedni.

Azt a mit tehetünk hiba nélkül csak mi tehetjük.

A mi bajunk pedig ez hogy háborgatnak akárhol...

Ámde bizony mégis csak megkell-vallanom ezt hogy

Én magyarországnál nem tudtam jobbra találni.

Anglia volt egyedül és Éjszakamérika, mellybenn

A maradást csak azért kívántam-volna leginkább

Hogy, ha mit a levegőnn hegedülgetnék viszonyinkról.

Közrebocsáthatnám akadály nélkül szabadonn és

A könyv-vizsgától, mint itt, nem kellene félnem.

Jaj de felejtenem ezt még több efféle hibáji

Mellett sem lehetett, mint kedves honnomat: úgy! hogy

Énekem, a mikor itt majd meghalok, akkor is ez lesz:

Följártam csaknem az egész, földi világot;

De, mindég szívemenn tartván magyarországot,

Minthogy édesb Hazát ennél nem láthattam,
Végképp elsem-hagyhattam.

Itt születtem én! itt kívánok meghalni-is!
Óh kedves társaim! ezt sóhajtsátok ti-is!
Ezt! ezt szeressétek! ezt örökítsétek
S tettel dicsőítsétek.

36. (58.) A rózsza és több virág.

A rózsza, a minden virágok aszszonya,
Midőnn már legszebbenn virított bársonya,
Körülnézvén a kert mindenik virágát
Akarta láttatni vélek méltóságát.
S mindenik kívánván η ott neki hódolni
Mondák: aszszonyunk! mit tetszik parancsolni*?
A teljes szegfű mond: ha hozzád bársonyom
Illő lesz örömmel szolgállok aszszonyom.
A viola magát skárlát-szín díszével
Ajánlván kérkedett tartósbb életével
Midőnn a szép rózsát egy szél nyakonn kapta
S őt minden díszétől fosztván porba csapta.
A szegfű utánna elhervadt bújábann
S egy rozsosz féreg tett kárt a szép violábann.
És így egymás után hirtelen kimúla
Mindenik s az egész kert gyászba borúla...
Kedves szépeink! hogy ne kevélykedjete;
ímhol itt a példa! erre tekintsetek.

37. (63.) A bor és a víz a vendégségben.

Egykor a Tokaji bor látván mellett
A vizet, mondják, azt illy szókkal illette:
Mít keresel te itt! te nem jó kedvért vagy!
Nem látod közöttünk a különbség milly nagy?

Én vagyok itt ezen asztal dísze nem te!
 Engem az Istenis jó kedvért teremte.
 Felel a víz: igaz hogy itt sokat tehetsz
 S az akaratom-is sokszor erőt vehetsz
 Te az ember eszét vidíthatd s zavarhatd,
 S kígyóként, a mint szóll a Bölcs megis-marhatd,
 De én őt újítvánmeghagyom olyannak
 A millyen valója; hogy mondhasd józannak.
 De, ha anyádnál-is nem táplállak-vala,
 Lehettél-volna-e te ember itala?
 Mond a bor: ne-is szólj; mert ez itt vendégség]
 Hol az okos tudja jól mi az ölégség!
 És ezzel a szelíd víz lecsendesedett
 S helyt neki mellette a bor-is engedett.
 Ügy van! minden dolog jó önnön Nemébenn
 Mindenik megállhat igaz érdemébenn.

38. (67.) Egy bugzó és Kény.

B. Egek! a Nap alatt be minden változik!
 Ímé! — a minn szívem búsann sóhajtozik —,
 A nagy hit ez előtt az eretnekeket
 Üldözte s ölte! — s most már túri ezeket?
 Egy Bugzó szóllott így nézvénn az Ég felé!
 Kinek egy áldott Kény ezeket feleié:
K. Te szegény Szánandó! hogy így sóhajtozol
 Jele hogy a hitről nem jól álmodozol.
 A hit s Vallás, mellynek lelke a szeretet,
 Éppenn nem javallhat embergyűlöletet.
 Az vélekedésért senkit meg nem ronthat
 És a lelkiekért ember vért nem onthat.
 Annak a békesség és közjó munkája
 S a Jézus ártatlan élete példája.
 Ki Szamaritánnal s pogánnal is jól tett.
 Ha övéji vagytok, kövessétek őtet.

39. (69.) A Vallás, hit és okosság.

A Vallás és a hit öszvebeszéllettek.
 Miről? a mit vélek az emberek tettek.
 Mond a Vallás: én a szeretetért vagyok!
 De mi lesz belőlem ha azzal föl hagyok ?
 Mert igaz Vallásnak lelke a szeretet
 Melly megédesíti a rövid életet.
 Mond a hit: én az egy igasságért vagyok!
 S mi lesz belőlem is ha azzal föl hagyok?
 Mert, a mi nem igaz, nem érdemel hitet
 S a hitet élővé teszi a szeretet.
 Honnan van hátt hogy az emberek miattunk
 Gyülölködnek sz' arra mi okot nem adtunk?
 Ezt hallván fölszóllal a jámbor Okosság
 S mond: hát nem tudjátok honnan e gonoszság?
 Imé! — a mi paczkáz itt az igasságonn
 S szeretetenn, — két fő bűn van e világonn.
 Áz irigy kevélység és a vak babona
 A mellyekből támad legtöbb zenebona.
 Így van! a szeretet s igasság ártatlan
 S a Vallás és a hit vélek csalhatatlan.
 E két erénnyel kell hátt a bűnt leverni
 S ezek által lehet szabad szívet nyerni.

40. (71.) A Valláskény és Istentanos (Theologus).

A Valláskény szárnyas Szeráfnak képében
 Utazvann ön tiszta fejr köntösében,
 Egy Vallását értő Magyarhoz beszállott
 S megköszönt vénn hozzá kegyesenn így szóllott:
 Fiam! te úgy látom hogy jól gondolkozol
 S jólis írsz; de miért mégis sóhajtozol?
 Az felel: mert bár olly tiszta igasságot
 Vítassak mint a Nap, nem láthat világot.
 Vk. S mi áll ellent abbann? *Ist.* Ah egy olly tilalom
 Mellyet fölállított egy Vallás hatalom

Melly benem-vesz, a mint szóll, semmi újítást
 S az idvezítő hit nem tűrhet javítást.
 Vk. Hej! ez csak máz és váz! ezt gáncsnak nézhetni!
 Ennek igaz okát másutt kereshetni.
 Azt más bokor fedi! az majd valósággal
 Napfényre jöhet a sajtószabadsággal.
 Mert olly igasságért — a mellyet jó tudni —
 Kérdés, ha lehet-e méltánn haragudni?
 Az igasság mindég igasság! s üldözd bár,
 Mit nyersz? utóbbis te vesztesz s az napfényt vár.
 S az, a ki setétbenn nem akar maradni,
 Teljes életébenn kész azért fáradni.
 És nincsenek-e már több fölvilágosultt
 Nemzetek, a kiknél nyilván megvalósult
 Hogy, bár ott szabadonn írhat akárki-is,
 S mit ír, hatalmábann áll azt kiadni-is,
 S bár mint divatoz ott a sajtószabadság;
 Nem ezenyved a közjó, de oszol a vadság.
 Nincs ott! nincs a miatt a nép közt semmi baj:
 Eggyes, békés az és munkás mint a jó raj.
 S ám azért van az ész hogy valót gondoljon
 S a nyelv hogy, a mint ezt, a felől úgy szóljon.
 És a ki gúny nélkül szólja azt a mit ért
 ő azzal jó s okos lelket sohol nem sért.
 Szóból ért az ember! s ha senki sem szólna
 Köztetek, úgytartom, eggy okos sem volna.
 Ist. Igaz! de itt azzal vádolnak bennünket
 Hogy elnem-akarjuk ösmémi bűnünket.
 Hogy, a ki hibánkat szemeinkre veti,
 Azt még dölfös szívünk éppenn nem tűrheti.
 És nem ért-meg arra még eszünk s kebelünk
 Hogy az illy szabadság megállhatna velünk.
 És így, mint legmérgebb boszszúságforraló
 A sajtószabadság nem Magyarinak való.
 Vk. No! ha itt így maga az igasság szólna,
 Békeházi tüzet, nem sajtót, nyert volna...

Így szólt a Valláskény s ezzel, jó szántából,
 Egy tollat szakasztván Széráfi szárnyából
 Mond: nosza vedd ezt! majd talám, ha ezzel írsz,
 Nyersz és kiadható szerencsével-is bírsz.
 De tudd-meg hogy, a mit egyszer megkell-tenni,
 Minél előbb szükség azt munkába venni.
 Mert, bár mi rossz legyen itt a hátráltatás,
 Még rosszabb annál a munkahalasztgatás,
 Ezzel a Valláskény monda szárnyra kelvénn:
 No! te csak íj itthonn vígann Múzsád nyelveim
 Én Diétátokra megyek-föl csak azért
 Hogy szavazzak Sajtó s Vallás-szabadságért.
 Vajha az áldott Kény olly lépést tehetne
 Hogy, a mit itt közjónk kíván, meglehetne!
 Ha Hazánk e boldog célra ráléphetne,
 Sok fényes országra árnyékot vethetne.

41. (75.) A daru és hattyú és egy fogoly.

Mit búsulsz hattyú? s mire vagy komor és szomorú
[még
 Akkor-is, a mikor a víg Nap tisztánn mosolyog ránkf
 Ezt daru kérdezné hattyútól, az felel ennek:
 Azt te ne is tudakozd, mivel a gyönyörű Napot is majd
 A legborzasztóbb felhők bús gyászsza borítja
 S majd a legszomorúbb tél fogja követni nyarunkat.
 Mind ezeket jól elgondolva keseregek előre,
 Sőt neked, úgy tartom, mond a daru, tölteni vígann
 A nyertt jó napokat jobb mint keseregni hiába.
 Érzeni másként mint fogod azt te mi jó legyen élni?
 A gyönyörű napokat nem akarni becsülni s azonba
 Majd a zordon időnn ismét szomorogni remegve
 Ez mit tenne? hiszen mindég keseregni nem élet?
 Am az idő folyjon, mint foly; de mi most, ha mi jót fog
 Hozni ragadjuk-meg s éljünk vele; vagy, ha gonoszt
[hoz,

Túrjuk békével s ne legyünk növelőji bajunknak.
 Sőt kapjunk az időnn s vigyázzunk arra hogy, a míg
 Élni lehet, mindég jól s vígann folyjon az óránk.
 És felel a hattyú: jól van, hiszen én-is örülök
 Ámde csak akkor már mikor a vihar elközelített.
 Mert, hogy azont majd víg: Nap váltja-föl újra,
 [reményilem.

S innen az élttemet-is víg énekkel fejezem-be
 Tudvann hogy minden bajtól szabadulok az által.
 A daru mond: nekem ez viszsásnak tetszik előttem
 Mert ám kedves időnk alkalmasabb az örömhöz
 Mindég, mint a melly beborult s zivatarral ijeszt már.

E különös tárgyat vívtatni tovább is akarták,
 A mikor im egy kósza vadász a darvat elejté.
 Mellyre-is a hattyú megijedvénn szárnyra kapott és
 A levegönn hangzó gyors szárnyaival hegedülvénn
 A darut elsiratá mondvann: lásd! lásd te szegény! lásd,
 Hogy valamíg élünk, van okunk szomorogni, mivel-
 [hogy

Ránk mi következik itt, azt nem tudhatjuk előre...

Én pedig a daruval tartvann, mond egy fogoly erre,
 A megnyert kedves jónak mindenkor örülök.
 Mert ez az élet nem szomorúságért vagy on adva
 Sőt örömért, mellyért még egy kukacz-is szeret élni.

E mese nyilván szöll, ezt nem szükség magyarázni.
 Boldog az a ki nem él mások terhére, kit önnön
 Tettei dicsérnek s méltó panasz ellene nincsen.

42. (79.) A békák, Jupiter és Merkur (hírnök).

Egy széles tóbann a békák ezrei látvann
 A gémet s gólyát ezabadonn horgászni közöttök
 S válogatás nélkül aprót s nagyot elragadozni,
 Megkeseredtek ezenn s keseregve rekegtek erősen.
 Majd panaszos zajjal Jupiterhez fölkönyörögvénn
 Annyira harsogtak hogy az Ég látszott repedezni.

Ezt hallvámi Jupiter Merkúrt szóllítja: te Merkur!
 Menj hamar és tudakozd mit akarnak ama fene békák?
 Im Egemet csaknem láрма jókkal beszakasztják!
 Szüntesd és csígasd! — Merkur sebeseim odajutván
 Kérdi: mi baj békák? halljam! s ha lehet tegyek arról!
 S a békák van ügyünk, mondják, másokkal-is, óh mert
 Azt a kígyó-is gyakrann, de nem olyan igen mint
 A gém s gólya! — kegyes Merkur! szabadít-e meg ezek-
 [től!

Mond Merkur: ti bohók! hiszen a gém hallal-is él és
 Im a gólya viszont a kígyót-is megemésztí! —
 Hlyének ők! — no de nincs mit irigyleneitek nekiek;
 [mert

Nem ti-is éltek-e más apróbb bogarakkal-is itten?
 Ügyi s ölég szaporák vagytok! — de, ha békahalál nem
 Volna, nagy e tó bár, nem férnétek-meg utóbb itt.
 Ezt hagyom én nektek: vigyázzatok életetekre
 S a mi kevés heteket nyertek töltsétek örömmel.
 És a békák ezt hallván vígann rekegének.
 A miket itt Merkur javasol jó tudni nekünk-is.

43. (80.) A Költő és Múza a költészet ügyében.

Eggy Költő kire már gyermekkori Múza mosolygott,
 Klopstokot olvasván majd meglett férj fi korábann
 Ügy a mint neki azt hívenn magyarázta Kazinczi.
 Majd azutánii később hallván hogy Dante nevű még
 Klopstokot-is haladá föllengős képzeletének
 Festegetéseivel, hozzájok lenni hasonló
 Kívánt ő-is; azért a túlságoknak örülvén
 Nagy mélységek után kezdett kanyarogva repesni
 S lettlen tárgyakkal mind addig küzdeni, mígnem
 Annyira menne hogy im tüzes andalgáesal az álmok
 Országáig elért, hol-is őt egy lengeteg álom
 Elnyomván elaludt; de viszont új képzetek által
 Háborgattat vánn, álmábann sem vala nyugta.

A mikor őt az alatt megszávnánn egy könyörülő
Múzsza megilleti csak gyengéim β mond: óh te bohó! te!
Minn tűnődsz¹? s mit akarsz? — úgy költeni holmi
regéket

Honnosidért hogy azok, mit akarsz vélek, azt
ne is

[értsék?

Úgy jobb lesz ha maradsz föllengős gondolatiddal
A már sírjok alatt nyugovók álmába merülve
Mint, újat vágyvänn nagy fittyre teremteni, semmit
A közjóra ne szülj; és így te haszontalanokkal
Töltsd az időd s az erőd pazarolva veszítsd azok által
Ezt az igaz Múzsák kedvencei nem cselekedték.
Nem cselekedte Homér a Költők nagy Fejedelme
Sem más a ki jeles példáját tudta követni.
Héziód egy alakú, de Teokrit szinte parasztos,
Mégis- azért most-is zöldellik az ő koszorújok.
Hátt az Anakreon, a danolok víg kelleme? nem jól
Gondolkodtak ezek —? Pindar magasann emelé bár
Hangjait és túl járt az előbbeni pálya határin
Még sem nyert azoneggy köz kedvességet ezekkel.
Hogy hátt szinte te-is közkedvességre tehess szert,
A köznép nyelvén úgy írj hogy akárki megértsen.
És ne kalandozzál hangbann a föllegekenn túl.
Írj hogy tollad alatt a szók mértéke peregjen
A mint azt a nyelv természete hozza magával
Úgy hogy akárkinekis vele méltó kedvet okozhass.
A te magyarnyelved lám! lám! jól hangzik öléggé!
Egy mai csinosodott nép nyelve sem érkezik azzal!
Klopstok s Dante saját hangjával előtte pirulhat!
És ők kénytelenek valamely kiüÖnösdibe kapni
Nyelveik a Görögök mértékét jól kinem-állvänn.
Írj te szokott hangonn melly a fülnek legyen édes
S haszríos az erkölcsnek, mellyet koszorúzzon igasság.
A költőmívnek fő tárgya haszon s gyönyörűség.

Mind ezeket hallvänn s vévänn szívére, fölébredt
A bolygó Költő s még jókor tért az eszére.

44. (85.) Az ölyv, bagoly és varjú.

Így szólt egyv ölyv a bujkáló sanda bagolyhoz:
 óh te bagoly te! miért olly nagy karikás szemekkel
 Nappal rejtezel és éjjel jársz széljel orozni?
 És nem ezért vagy igen csúfos minden madarak közt?
 A bagoly ezt hallván így szólla viszontag az ölyvnek:
 Ejh ölyv! ölyv te! miért olly vérengzős szemekkel
 Éjtszaka rejtezel és nappal jársz széljel orozni?
 S nem vagy-e gyűlöletesbb méltán minden madarak-
 [nál?

A varjú ezeket hallván így károga: kár! kár!
 Szinte hasonló bünt egymásnak hányni szemére!
 Neindeneni egyre megyén nappal vagyis éjjel orozni?
 Emberek! e mese bár köztünk ne találna hasonlót.

45. (97.) A Színek.

Egykor több Színek méltóságért vetekedvén
 Köztök először is így szóllott a legfeketébb Szín:
 Nem vala még föld s Ég mikor én már voltam; azértis
 Elsőnek méltán tarthatnak az emberek engem.
 Mond a tiszta fejr: mikor Ég s föld kezd-vala lenni
 Én mutatám-ki mi rend s mi különbség lenne közöttünk.
 A piros így szóllott: mikor a Nap kezdte futását
 Én mosolyogtam előbb s valamennyi virág velem
 ékesbb.

Mond a zöld: én a füvekkel s fákkal eredtem.
 A kékszín: és ón kékelleni kezdtem az Éggel.
 A veres: én eredek majd mindenik állat erével.
 És a sárga: nekem hódol valamennyi halandó.
 S így a többi: de majd a Nap nekik: óh ti bohók! ti!
 Rejtsem-el én magamat! mik lesztek? s mit fitogattok?
 Mit lát a ki szemét a pnszta setétre mereszi?
 Osztánn nemdenem im mind tőlem veszíték a színt?
 S a Színek, hallván ezeket, megcsendesedének.

Földi világunkat sokféle tökéletesíti
 Egy Nap alatt; itt hátt egyv Színt kívánni bohóság.

Így, bár mennyi-is a Vallás, de csak egy az igasság
A melly a bizonyos tárgyat nyilván kimeríti.

Napja-is egy annak, melly azt láttatja velünk jól
Mellyik az, a mi való, csakhogy szemek legyenek jók.

Emberek! a míg egy közígasság Napja világít,
Mellyet az idvesség tudománya ragyogtat előttünk,
Éljetek egymásért (minden Színek helyet adván)
Színmutatás nélkül! — ez boldogságtok alapja.

46. (100.) Tóbi Jóbi s a szűz Asztréja,

T. Jóbi! hol utaztál s mi szerencse hozott haza, mondd el.

J. Túl a tengerekenn! hol, az éj szakamér ika földjét
Megjárnánn, sok igen szépet s jót láttam. *T.* Ugyan de
Ott te mi szépet s jót láthattál a vadonok közt

J. A vadonok közt? — Hejj! Európa tanúihat azoktól.

T. Mondj valamit hátt már nekem annyi tanulni-valók-
[ból.

J. Nem hallád-e te-is magad ezt a régi mesék közt
Földi világunkat mint hagyta-el egykor az áldott
Szűz Asztréja, midőnn szeretetlenségre fájult-el? —

Most az igasság és szeretet szent öltözetében
Újra leszállvánn ott van az éjszakamérika földjénn
S ott viszi végbe saját munkáit teljes erőbenn.

Mert ugyanis már ott helye nincs a huzavonának.

Ott a gyermekeket szeretet nyelvén tanogatják.

Ott irtódzanak a lakosok verekedni s az egymás

Bőrét vonni-le s azt a kocsமாகonn beis-inni.

Annyival inkább ép embert fölakasztani s ölni.

A mit csinosodott népnél cselekedni nem illik.

Ott a bűnösöket hasznos munkákra szorítvánn

Őket az által jobb élet módjára tanítják,

S oktatják igazánn s bűnnel nem büntetik a bűnt.

Ott valamint hisz s ért, szabadonn úgy írhat akárki

Ügy hogy az által nem vallhat kárt ott az igasság;

Mert az igasság egy s tud győzni saját erejével.

A ki hiábavalót ír, megvetik; a ki viszont jól írhat, az újságok dicséreteit kikiáltják.
 Szóval: az emberiség ott jussaival szabadonn él
 Ott kiki Vallást-is válaszhat mint neki tetszik
 Hogy valamit jobbnak hiszen, azt megtartsa magánál.
 S Tóbi, midőnn ezeket hallá, bámult s nem akarta
 Hinni; hisz úgy a föld mennyországgá lehet ottann,
 S míg ezeket szólnák, ímhol véletlen elöttek
 Egy kis fölhöböl Asztréja jelenti magát s mond:
 Nincs lehetetlenség ebbenn! — csak szív s akarat kell
 És a mennyország hozzátok-is elközelíthet.
 S nemdenem ez mese fog mindenha maradni minálunk?

47. (101.) Két éjszakamerikai: Hentes és Kósza.

H. Kósza te! hol voltál! régen nem láttalak. *K.* Én az Ellenlábiakat voltam megnézni. *H.* Kiket te?
K. Én Európában azokat kik földi körünkönn
 Erre felénk álló lábakkal járnak. *H.* Ugyan mit
 Láttál ott, mondd-el, hadd halljam. *K.* Mondhatom ezt
 [hogy
 Láttam többek közt egy olly jóféle Hazát ott
 A melly búzával s borral bővölködik és én
 Mássát nem látván akarok vala lenni lakossá.
H. Hát mire nem lettél? *K.* Ahh! ott verekedni szokás
 [még!
 Már a házaknál elkezdik verni az apró
 Gyermekeket, kiket ott elrontnak előre szüleiék
 És mikor ők otthon bajlódni vélek megis-ünták
 Roszsz kedvből viszik egy szennyes tanodába növelni
 S majd ugyanott az akármicsodás tanodárokis agyba
 Főbe verik; másként ott ritka ki tudna tanítani.
 Még a házások is szoktak marakodni gyakorta
 Mint az ebek s gyakran fegyverrel is üldözik egymást.
H. Hátt a pert osztán a törvény mint igazítja?
K. Ott a farkasgúzs, börtön, bot, láncz, deres, a sok

Vasnyűg-, zár, kalodák, kötelek, kerekek, fölakasztás,
 Ée több ilyenek a tanodárok. Hidd-el! ezekben
 A Rhadamant s Mínosz poklát képzeltem előttem
 A mint azt negyedik könyvébenn Éneisének
 Virgil festi. Mi rút és rossz példák ezek! ! ! — és ott
 A nép mégis ölég víg s nyájas: hátt, ha növelnék
 Ügy a mint nálunk? még jobbá lenne! — De mert ott
 A nagy kertészek nyesik a bűnfának az ágát
 S engedik a gyökerét önként sarj ázva tenyészni.
 Hol bottal viszik a növelést s kínzással akarják
 A nép erkölcsét jobbítani, nem divatozhat
 Ott a jobb érzés; fagyos a szeretet tudománya
 És a szent Vallás nem egyéb mint testi gyakorlás.
 Illyeneket látvänn én ott s másutt-is előttem
 Elkedvetlenedék s egyenest ide vissza siettem.

48. (102.) Egy Európai holló éjszakamerikábann.

Eggykor meghallvänn azt egy Európai holló
 (Tám Törökországbann?) hogy az éjszakamerika föld-
 [jénn
 Olly szabad álladalom létez, mellyben az okosság
 És az igasság a szeretettel uralkodik, és ott
 A szabados lakosok mind jók és eggyesek. Erre
 Fölbuzdúlvänn mond: oda költözök én, mivel ott majd
 Élni nekem kevesebb gonddal lehet. Ámde mit-is lát
 A mikor ott van már? bámul mint dolgozik a nép
 Mint a hangya! miként siet eggyemást mívvél előzni!
 Ott az ipar nemesít s nincs a heverőkre tekintet.
 Érdemet ott egyedül a szorgalom és az erény nyer.
 És úgy látja hogy ím ingyenn ott sem lehet élni.
 És ott még a rossz embert-is, bár neki büne
 Lenne halálraivaló, nem ölik-meg fölsem-akasztják;
 Sőt minden lehető hasznos munkákra szorítják
 Mellybenn büneinek sullyát keseregve megörzi.
 Elbúsúlvänn hátt mond: én itt nem maradok-meg.

Viszszamenek kedves honnomba, hol a dög ölég sok.
 És lehet eddig elé még emberhússal is élni.
 Melly az akasztófák kötelénn félmeztelenenn függ
 És szemeit legalább ott könnyű munka kivájni.
 Ott székséget még a hollók tábora sem lát.
 És ott koldúlvánn bár melly heverők-is élélnek.
 Vájjon ez a holló valamit nem mond-e nekünk is?

49. (110.) A magát elbízott oroszlány.

Eggykor erősödvénn a még gyermekded oroszlány
 Kezdte kevély göggel gyakorolni királyi hatalmát
 S meg nem-ölégedvénn birodalmi körével, elindult
 A tőstényjeiét [?] elfoglalgatni magának,
 S látvánn hogy hódolt már minden előtte, benem-telt
 Hódítrányjaival, kóborlott mígnem utóbb majd
 A vadak, a mellyek különös csapatokra valának
 Elszaggatva s előbb eggy más kárának örültek,
 Öszveadák magokat mindnyájann s eggyes erővel
 Nem nyugovának míg a megbízottra rohanvánn
 Törbe nem ejtették s birodalmaitól-is örökre
 Megnem-fosztották. S ekkor, mondják hogy az így
 szólt:
 Nincs győzetlen erő s nincs megvehetetlen erőeség
 S a hódítók nagy mívek ritkánn alapúl-meg.
 E mese nektek ezóll Nagy Sándorok és Bonaparték.

50. (113.) Effgy Nej (Nő) és Férje.

Eggy haragos Nej vagy feleség, ha tüzelte haragját
 Férje, negyednap sem szólt bár mint járt ie utánna.
 Eggykor kapja magát az okos férj s gyertyavilággal
 Járvá keres valamit ezorgalmatosann az egész ház
 Belső részeibenn. De mit? arról hallgata. Hol van?
 Nincs sohol! — A gyertyát ő ekkor eloltja morogva.
 Majd kimegy és meg meg gyertyát gyújt újra keresvénn

A mit előbb nem lelt, s morog újra meg újra magábann.
 Ekkor, elúnvánn e tettit, megszóllal az aszszony:
 Mit keresel te bolond? — Szóllásodat Édesem! óh mái-
 Semmi baj! az megvan β hogy meglelhettem örülök.
 S ilyeneket szólvánn mind kettenn öszvenevettek.
 Im! eggy tréfa mit ér, ha lejend alkalmas időbenn.

51. (114.) A Chinai térítők és a gallyarab.

A tizen negyedik Lajos királysága
 Alatt, aranykort ért, úgy mondják, országa.
 Hogyhogy? Sz'! a mit soha jó nem követhetett
 Eggyik Fél ott Vallás miatt üldöztetett! —
 No de ekkor, a mi még nem rossz magábann,
 Lóyola szerzete térített Khínábann.
 S eggy olly gallyarab is jutott vélek oda
 Kinn otthon a Vakhit erőszakoskoda.
 De ki lánczaiból azzal menekede
 Hogy a térítőknek ott már-már engede.
 S midőnn ugyanott a Lójola fiai
 Már hirdették, mik a mennyország titkai,
 És hogy idvességet másként nem nyerhetni
 Hanem minden világ kincsét megkell-vetni.
 A Khíiiaiak az új hitet hímezték
 De a volt-rabot-is osztánn kikérdezték
 Ha úgy van-e a mint a térítők hagyják
 Kik a mennyei jót földiekért adják?
 Az felel: a mit a térítők hirdetnek
 Jó s szent; de ám ők itt más czéltis nézhetnek.
 Ha szót fogadtok jó; de ám vigyázzatok
 Mert uralkodni-is fognak majd rajtatok.
 S ha itt ez a Szerzet magát megfundálja
 Hatalmát az egész nemzet ki nem-állja.
 És a mit ez a rab megmondott előre
 Az beteljesedett ott nem sok időre.

Hol a czél nem tiszta mellyet a munkás néz
t'övenyenn épít ott a tisztátalan kéz.

Jegyzet. Egy valaki a 113 dik mesét ezzel gúnyolta: *Ez egy már elavult anekdota.* Kérdés: Lehet-e e világonn olly újdonat új, a mihez már hasonló nem lett volna? s nem új-e ez, az előtt, a ki még nem hallotta? de, ha hallotta-is, nem hallotta versekbenn, s nem új-e versekbenn annak-is? Eme 114-dikre pedig ezt jegyzé: *Ez nem mese, hanem történeti valóságonn épült költői elbeszélés.* Hiú gáncs! minden mese történeti valóságonn épült és igazságot ad-föl. De nem olvashat-e több illyeket Fedrusbann? É. [Édes Gergely jegyzete.]

52. (117.) Az ércz nemek és a tűz.

Hol hol nem! ki tudja? történt hajdanábann,
Talánn még' a mesék régi hazájábann,
Hogy egy nagy tárházbann fegyverek s ércz nemek
Azt kezdvénn vívtatni, millyen az érdemek?
A zajt ott közelebb hallhatta minden fűi
De csak a kincsörző érthette egyedül.
S minthogy mint létit más nemis tudhatta-meg,
Azt a kincsör maga így magyarázta-meg:
Arany s ezüst kezdett itt önérdemével
Kérkedni, de a vas hasznosabb létével,
így a többi. S a mint ezek perlekedtek
Egymáshoz ütköztvénn tüzet élesztettek
Melly fellobbanvänn mond: ti engem ösmértek!
De valljátok meg hogy nélkülem mit értek?
Valamint én adtam egész alaktokat
Úgy bonthatom széljel minden valótokat.
És a tűz e szókkal szinte győzött volna
Hanemha a kincsör ahoz-is így szólna:
Tűz! tűz! hogy kárt ne tédj, ne gerjedezz! ne-is
Kérkedj olly igen; inert csak eszköz vagy te-is.
Te *is* úgy tehetsz jót és jól ha ész vezet! —
Megvárja mindötök az emberi kezét.

S mondhatni: hasztalan ott minden, hol ész nincs!
A nélkül elveszti érdemét minden kincs.

53. (119.) A csordás és tehén.

Egy csordás, tavaszkor hajtvánn a mezőre,
Lát tehenet, mellynek szép sima a szőre;
De lát mást is, mellynek már csak csontja s bőre

Maradt s ő ugyanezt így veszi kérdőre:
Ugyan szegény pára te! miért vagy illy rút?
Olyan a hátad mint télenn a röges út,
Két hcrpaszod viszont mint két beomlott kút;

Csípeidre lehet akgatni koszorút.
Ha te kezem alól a mezőnn veszel-el
Hol a többi tehén majd kedvére legel,
Annyi húst rajtad egy éh holló alig lel

Hogy egyszer jól lakna. S a tehén így felel.
Hogy száraz testemnek illy rút a formája
Az mint egy csordáénak lehetne csudája,
Inkább így szólhatna gúnyolódó szája:

A millyen a gazda olyan a marhája.
Ügy van! s a jó gazdát nem szükség dicsérni
Azt marhájárólis meglehet-ösmérni
S ha érdemeiket akarjuk megmérni
Jeles tetteit-is elő-lehet-kérni.

54. (121.) Egy Géber¹ és négy idegen.

Egy Persa-G ébernek volt nagy gazdagsága
Mellyel megáldotta őt az Ég jósága.

De hogy ő abbann csak sáfár azt tartotta
S magát számadónak hitte és vallotta

Ha azért jövevény, ha özvegy és árva
Ment hozzá, soha nem volt ajtaja zárva.

Egykor négy személy ment eggyzersmind hozzája
S különböző levénn Vallással mindnyája

¹ geberék: újperzsa elnevezése a parsziknak, a Zoroaszter hitéhez hű perzsáknak.

Hogy elne-árúlnák előtte magokat
 Akarák titkolni önnön Vallásokat.
 Ezt ő észre vévén, barátim! *így* szollá,
 Jelentse a madárt önnön nyelve s tolla!
 Tőlem ne tartsatok! mert, ha szűkölködtök,
 Hozzám, mint jámborok, mindég jókor jöttök.
 Üljetek-le velem, és vígann legyetek!
 Akarom hogy nálam megölegedjeteK.
 És így, hogy először őket jól tartotta,
 Egy *eggy* ajándékkal útra bocsátotta.
 Ez olly jeles példa egy Persa-Géberbenn
 Mellyet óhajthatni keresztyén emberbenn.

55 (123.) A légy és a méhek őrállóji.

Koldusként ment egy légy a méhkas szájához
 Bemenetelt kérvén a méhek nyájához
 Mondván: ereeszetek dús tárházatokba.
 Hogy ott részt vehessek csak morzsaléktokba,
 Semmibenn egyébbenn én ott kárt nem teszek
 Különbenn nem soká itt éhenn elveszek.
 Egyik ör megszárván monda ereszsziük be
 De tái'saeágunkba azért ne vegyük be.
 Másik mond: mit? hisz ez nem több mint vakmerő
 Tolvaj és a másénn tengődő heverő.
 Most csak morzsalékot kér de majd többre vágy.
 S jól lakván utánna itt ganéjt s tojást hagy
 Majd ha itt így magát jól megfészkelhetné
 Ki lenne közülünk a ki kiveszthetné?
 így ajtainkat-is hány heverő víjja
 A kiknek lehetne mind méltán illy díjjá!

56. (124.) A veréb, fecske és gazda.

A melly háznak falánn fészket fecske rakott
 A veréb-is azon háztáj körül lakott.
 Hol midőnn a fecske fészke már készen volt

Rajta ment a veréb s hallod-e hej! így szólt,
 Hogy mersz te itt illy en pompásházat rakni
 Hol én nyáronn s télemi folyvást szoktam lakni?
 Te az őszi széllel majd innen elszelelsz
 És osztánn ki tudja hol és miként telesz?''
 Én itt itthonn vagyok, de te jövevény vagy!
 El innen! és nekem itt tőstént helyet adj!
 Mond a szegény fecske: ösmerlek szemtelen!
 Hogy, mint ragadozó, bár hol vagy becstelen.
 Én itt alkalmatlan, úgy hiszem, nem vagyok
 S télre elmenvénn-is ám mindent itt hagyok.
 De te mi hasznot téssz vele hogy itt maradsz
 Ha emészted a mit nem te vetsz és aratsz?
 Azértis a munkás emberek gyűlönek
 S ahol megkaphatnak pusztítanak és ölnek
 De minket útra-is szabadonn bocsátnak
 S ha visszátérünk-is itt örömmel látnak.
 Mint kik jobb időről nekik új hírt hozunk
 S fergeket pusztítvánn más kárt nem okozunk.
 És a ház ura, ki titkonn ezt mind hallá
 Emberverebek-is vágynak, ím ezt vállalá
 De jaj sok költöző fecskéink-is vágynak
 Kik többet kivisznek mintsem itthonn hagynak.
 Vajha pedig ezek mind olly jók volnának!
 Mint kivisznek többet vagy jobbat hoznának!!!

57. (126.) Rege az emberről.

ímhol az emberről eggy nem legszebb mese mit tart?
 Hogy, mikor elsőbenn őt hozta világra Teremtőnk,
 Ott közelebb az ebet s szamarat hasznára teremtvénn
 Monda: te lomha szamár a míg élsz, hordod az ember
 Terheit, a mellyért szalmával tart, sokat üt s ver.
 Kérdi az: óh meddig tart e nyomorútt s bajos élet?
 ötven nyárig mond a Szerző, s ez könyörögve
 Légyen öleg, úgy szóll, fele! tedd velem óh Uram, s jót!

Majd az ebet néczvénn a Szerző, monda: te gazdád
 Mellett fogsz éjjel s nappal vigyázni s irigylőnn
 Mindeneket megugatsz, mellyért tart korpa kenyérral
 És koplalsz öleget. Meddig tart e bajos életi
 És a szerző mond: húsz nyárig. Uram rövidítet meg!
 Mond az eb, és ezeket kegyesenn hallgatta meg; ámde
 Végre az embert-is szállítvánn monda Teremtőnk:
 Mint tetszik neked ez? te reám fogsz szinte szorulni
 S megkeresel; de csak úgy a mint ösmerni szerencséd
 Lenni fog, és nekem itt téltúl ezolgálatot-is téssz.
 Víg leszel és holtig gyönyörüenn töltheted élted'
 A föld adja neked könnyű munkádra gyümölcsét
 Enged-is a közbenn neked itt majd mindenik állat.
 És okos észt-is azért nyertél hogy tudj vélek élni.
 Mellynek örülvénn ez hevenyébenn kérdi: de vájjon
 Meddig tart nekem e boldogság napja Teremtőm?
 Negyven nyárig, mond a Szerző, s ez könyörögve
 Mond: Uram! ennyi kevés! hosszabbítsd, kérlek,
 időmet,
 A csak negyven nyár egyedül kezdője lehetne!
 S a kegyes Életadót nem várva a felelettel
 Monda tovább: az ebét s csacsiét, mellyről ezek önként
 Mondottak-le, nekem toldásul adhatod... és im
 A kegyes Életadó kérését nem tagadá-meg.
 Monda tehát: legyen úgy a mint kívánod: ezenntúl
 Szinte, ha rádás kell, fog adódni, de nem köszönöd-
 meg...
 A mese szólt így! — én pedig azt mondom hogy az
 ember
 Úgy ember ma-is a mint volt elejénte. Lehetne
 Víg ó mind addig valamíg tart élete, csakhogy
 Zsenge korábann már bűnnel maga rontja magát és
 Férfji korábann a csacsi terhét vőnn-fől,¹ azonn túl
 Mint az eb ollyann irigy, és a mi jeleim vagyon azzal
 Megnem-ölégedvénn nyög még a sírba lenem-száll.

¹ vőnn — vévén.

58. (133.) A gólya és csuka.

A gólya tavaszkor múltt évi honnjára
 Megtérvénn, leszállt egygy halastó partjára.
 Hol őt egygy vén csuka meglátvánn sétálni
 Ráösmert s bátor lett vele így tréfálni:
 Hej gólya! gólya te! már régenn ösmérlek!
 De hol valál a multt téleonn, mondd meg” kérlek.
 Felel a gólya s mond: ha te jól ösmernél
 Talám illyet tőleonn kérdeni sem mernél.
 Tudhatd hogy én élek kígyóval s békával
 Melly mind elrejtezik az ősz utoljával.
 Te a jég- alatt-ie élhetsz affélékkel
 A mik a vízbenn mind veled rejteznek-el.
 De én oda mének hol mind van divatbann.
 Meleg tartománybann s heves Éghajlatbann.
 És így ön akárhol széljel járok-kelek,
 Mindenütt kész hazát s ölég étket lelek.
 Mond a csuka: te hátt méltánn elmondhatod
 Hogy enyimnél sokkal jobb az állapotod.
 Te nem vagy úgy mint én egygy lakhoz köttetve
 Ki e keskeny tóba vagyok rekesztetve
 Hol majd egygy halásznak, ez jövönn czéljába,
 Könnyen kerülhetek gonosz hálójába...
 Úgy van! hogy a gólyák élete nem fogság!
 Nemis köttetett egygy helyhez a boldogság.
 Mondhatni: boldog az e tágas világbann,
 A ki akárhol jár mindenütt otthonn van.

59. (143.) A művészetek (mesterségek) egygyütt.

A szép művészetek egygykor öszvegyűltek
 És az elsőbbségért vetekedést szültek.
 Mindenik úgy a mint magát jól ösmérte
 Az önnön mívelt a szerént dicsérte.
 Egygy így szólott hogy az ő míve fölségesebb
 Másik hogy az övé a legszükségesebb.

És erős okokkal hol ez hol az győzött
 Míg egy földmívelő ide nem vetődött
 Ki-is, búza-kalász koszorúzánn fejét,
 Ezekbe foglalá beszédje velejét:
 Szűnjetek! nem illik ez a per hozzátok!
 Így, ki legyen első, elnem-találjátok.
 Ezzel szántóvasát elejébe vetvénn
 S kezével sarlóját s kaszáját pengetvénu
 Monda: ti engemet ezekből ösmértek! —
 De ti ezek nélkül mindnyájaim mit értek?
 Ha ezek nem lesznek fő helyenn nálatok
 Míveltek mellett fölkapik állatok.
 Bár mit mondjanak a társaság nagyjai,
 Földműveiök annak tápláló atyjai.

60. (148.) A Költömív rövid története.

A költömív a melly, mint igaz honnjábann,
 Ügy virított régen a Görög hazábann,
 Mihelyt az megromlott, bujdosni indúla
 S mint boldogabb helyre Kómába vonúla.
 De, midőnn ez-is már magát emésztette,
 Más víg nemzeteket keresett helyette,
 így oeztánn majd minden nyelvet megkísértett
 Megtanult s úgy danolt rajta a mint értett.
 És mihelyt a magyar nyelvet észre vette
 Már Erdősi János idént megszerette.
 De, minthogy még ez is sok villongás között
 Sínlett, megcsüggedvénn innét elköltözött.
 És ittott mind addig széljel kalandozott
 Míg ránk a hosszas éj majd víg napot hozott.
 Már most újra hozzánk költözött a végre
 Hogy itt vigye célját tökéletességre.
 Mert, úgymond, e nyelvet azért nem hagyhatja
 Hogy ez a görögöt s latint haladhatja.
 S ha igazi hangját megtartjuk, azt mondja

Ezt dicsőíteni lesz örökös gondja.
 És ez a költőmív rövid története
 S oka hogy Múzsája ránk szép szemet *vete*.

61. (150.) A kakasok.

Két kakas egymással harczolt és annyira küzdött
 Hogy mind a kettő pihegett már vérbe keverve
 S köztök ez a viadal megnem szűnt mígnem az egyik
 Már erejét vesztvén a harcz mezejét oda hagyta.
 S ment kipihenni magát. A nyertes az ágyasihoz tért.
 Véreesen s a mint köztök sétálna kevélyenn
 Eggy neki mond: apjok te! fejed s begyed-is mi találtai
 Más így szól: de miért ontottad véredet így te?
 Mellyre negédessenn felel: Édesim! érttetek, óh csak
 Érttetek; óh mert több férjet nem tűrhetek én itt.
 Itt enyim a hatalom, de szerelmem örökre tiétek.
 A szerelem millyen lehet, azt e példa mutatja.
 Két kakas egymás közt itt csak vért onta miatta
 Ámde sok ember még éltevel-is áldozik értté
 Sőt ország-is már pusztúla miatta nem eggyszer.

62. (151.) Ugyanazonról másképpenn.

Két kakas egymással addig küzdött s harczolt
 Mígnem mind a kettő vérbe keverve volt
 De ez a viadal nem szűnt sőt öregbűit
 Mígnem az egyik már a harczbólis kidült.
 S a győzőnek hagyváln a harcznak mezejét
 Csozogva kereste hol hajtsa-le fejét.
 És a győző ekkor ment azon véressen
 Ágyasihoz, kik közt sétálváln begyessenn
 Mond eggy: fejed s begyed apjok tel mi leltei
 Más mond: e vérontást ön miért mivelte?
 S az felel kevélyenn: éppen csak érttetek
 Mert nem szenyvedhetek több férjet közttetek.
 Én azt akarom hogy velem megérjétek!

Enyim a hatalom s szerelmem tiétek.
 Millyen a szerelem e példa mutatja
 Mellynek itt kakas-vér lett az áldozatja.
 S ez nem csuda; mert ám van ember is a ki
 A lelkét-is gyakrann a miatt adja-ki
 Sőt van rá példa hogy országok pusztultak
 E miatt s a sírba ezrenként hulltak.

63.. (156.) Az oroszlány két bikával

Az oroszlány egykor igen megéhezvén
 De ennivalóhoz sehol sem férkezvén
 Megakad a szeme két erős bikábann
 Jó volna fölfalni gondolja magábann.
 De látvann hogy igen együtt tartanának
 Úgy hogy ők egymásért még meg-ie vívnának,
 Félt hogy így a kettőt együtt megnem-győzi;
 ő hát szándékát illy fortélyjal előzi:
 Hogy előbb-is szemre az egyyiket veszi
 Kihez e magától költött intést teezi:
 Hej! ha tudnád társad mit forral ellened
 Készülnél mint kelljen magadat mentened.
 Ő engem kért, lennék vele ellenséged
 ölnék-meg ketten s én ennélek-meg téged.
 De én nem hogy veled kívánnám ezt tenni
 Sőt inkább akarok jóakaród lenni.
 Azért vigyázz, kérlek, mert célba véve vagy
 És a melly reád vár a veszedelem nagy.
 Ezzel a másikhoz ment hogy föltüzelje
 És azt még borzasztóbb harcra ingerelje.
 Mondvänn: hej! nem tudod hogy az erő milly nagy
 Mellyel a társadtól már célba véve vagy?
 Ő rád tör! de, ha jó, én leszek melletted
 És majd, veled egyyütt, megvívok éretted.
 S így osztánn ezeket fölbojtvänn egymásra
 Okot adott egyy olly szörnyű bajvívásra

Mellyben midőnn azok kiönték mérgeket
Elvesztették csaknem minden erejeket.
S ekkor az oroszlány, mintha védelmezni
Volna célja, kezdett vélek ellenkezni
S igen könnyenn vévénn rajtok diadalmat
Így ezerze magának gazdag lakodalmat.
Az álnok előbb az eggyességet bontja
S a meggyengült erőt osztánn könnyeim rontja.

FÜGGELÉK.

E szemelvény es kiadásból kimaradtak a következő mesék:

7. A pénzkórságos és az orvos. 11 leoninus distichon.
10. A veréb és gypüske v. ökörszem. 9 distichon.
11. Az Ifjúság és az Öregség. 17 distichon.
12. Plútus és a pénz. 16 distichon.
36. A nőző ifjú, az eb és macska. 12 distichon.
17. A rossz házasok és az ebek. 17 hexameter.
20. A kappan és tyúk. 23 hexam.
21. Egy tudós és a hal. 24 hatos jambus.
23. A kevély csikó és a szamár. 17 hatos jambus.
26. A pazar fiú és a taliga. 17 hatos jambus.
29. A bölcsesség angyala s egy ifjú. 21 hexam.
33. Egy ifjú Nő és Júnó. 17 hexam.
34. A nyúl és kígyó. 23 hexam.
38. Jupiter és Merkur. 14 hexam.
39. A pityer (pacsirta) és rigó. 11 hexam.
43. Egy férj fi, egy asszony s a költő. 12 hexam.
50. Egy földmívelő s egy bölcselkedő. 17 hexam.
52. A költő és Valláskény. 36 hexam.
55. A gazdasszony és a cseléd. 20 hexam.
56. Az agár és kuvasz. 24 kétrímű alexandrin.
57. A diófa és gazdája. 16 kétrímű alex.
59. A fák az erdőn. 20 kétrímű alex.
60. A tekenős béka és rák. 20 kétrímű alex.
61. Három gazda, három eb és Jupiter. 30 kétrímű alex.
62. A vadak s madarak. 28 kétrímű alex.
64. A kérkedő béka és a sas. 20 kétrímű alex.
65. A macska és az eb. 16 kétrímű alex.
66. A szamár és ökör. 12 kétrímű alex.
68. Az igazság, okosság és szeretet. 18 kétrímű alex.
70. Egy holdlaki. 42 kétrímű alex.
72. A varrott és varratlan köntös. 36 kétrímű alex.
73. A régi kígyó és a Tulajdonítás (imputatio). 38 kétrímű alex.

74. Egy vadász a fölföldön. 20 hexam.
 76. A pásztor és nyáj. 16 hexam.
 77. Az állatok. 33 hexam.
 78. A színek. 22 hexam.
 81. Egy vadász az erdön a vadkannal. 12 hexam.
 82. A nyúl, mókus (evet) és vad egér. 36 hexam. -|~ 3
 di-
 stichon.
 83. A madarak vetekedése. 14 hexam.
 84. A szárnyas hangya és a légy. 19 hexam.
 86. A bagoly, róka, varjú, sas és oroszlány. 14 hexíim.
 87. Az énekes madár a madarással. 11 hexam.
 88. A farkas és kuvasz. 21 hexam.
 89. A szúnyog és a méh. 21 hexam.
 90. A majmok gyűlése. 17 hexam.
 91. Három nőzendő ifjak Junónál. 17 hexam.
 92. Hébe és Jupiter. 16 hexam.
 93. A Szeretet, Szerelem és Erato. 33 hexam.
 94. A mennyei Igasság e földön. 12 distichon.
 95. Komoly és Vidor egy Könyvtárbann. 230 hexam.
 96. Ismét Komoly és Vidor. 27 hexam.
 98. A Széráf, törvény, vallás, igasság. 39 hexam.
 99. Élegi és Vélegi. 33 hexam.
 103. A farkas és róka egy akasztófa alatt. 24 hexam.
 104. Két majom. 13 hexam.
 105. Egy béres és kutya. 16 hexam.
 106. A szőlős gazda és kakuk. 11 hexam.
 107. A szarvas ée őz. 15 hexam.
 108. A farkas. 12 hexam.
 109. Egy iszos gazda és macskája. 15 hexam.
 111. A lovak, ökrök, méh és pásztor. 23 hexam.
 132. A farkas és róka. 36 hexam.
 115. Egy Bölcs és Jupiter. 32 kétrímű alex.
 116. A jó és rossz lelkek. 26 kétrímű alex.
 118. Két ebek egymással. 22 kétrímű alex.
 120. A juhász, a bojtár és egy nyáj béli. 32 négyrímű
 alex.

122. Egy hízó sertés és az eb. 16 kétrímű alex.
 125. A fülemüle, gerle (gerlicze), galamb és varjú. 26 kétrímű alex.
 127. A lúd és tyúk panasszok. 12 hexam.
 128. A ludak, tyúkok, réczék és a galamb. 20 hexam.
 129. A méh és hangya. 14 kétrímű alex.
 130. A gözü és hangya. 15 hexam.
 131. A macska és szakácsné. 14 kétrímű alex.
 132. A bor, a kávé és a költő. 22 kétrímű alex.
 134. Két békász és egy béka. 14 kétrímű alex.
 135. A róka és görény. 14 kétrímű alex.
 136. A holtak hazajárta. 23 hexam.
 137. A holló és varjú. 19 hexam.
 138. A legyek a méhkas körül. 16 kétrímű alex.
 139. A macska és az eb. 22 kétrímű alex.
 140. A nagynak látszani kívánó. 10 kétrímű alex.
 141. Az udvari komondorok és a számár. 14 kétrímű alex.
 142. A kecske és a gazda. 24 kétrímű alex.
 144. A nőtény és hím galamb. 20 kétrímű alex.
 145. Egy különös könyörgés. 16 kétrímű alex.
 146. Egy ifjú és az álom, remény, bor és ész. 16 kétrímű alex. + 1 hexam.
 147. Az erdei kék iboly és két lánykák. 12 kétrímű alex.
 149. A majom és róka. 14 hexam.
 152. A hattyú és társai. 26 kétrímű alex.
 153. Egy művész céh és fogantatás. 36 kétrímű alex.
 154. Az adomány, ajándék és igasság. 20 négyrímű alex.
 155. Azonról egy szónokzat. 32 kétrímű alex.
 157. A költő, a kocsis és lovak. 30 kétrímű alex.
 158. Ezen mesékről. 17 hexam.
 159. Paris és egy Nímfa az Ida hegyénn. 22 hexam.
 160. A bujdosó gólya. 35 hexam.

összeállította

Vajda Benő VIII. A. oszt. tan.

TARTALOM.

	Lap
Bevezetés	5
Édes Gergely élete és művei	11
Jeligék	21
Előszók	22
Gondi és Múzsza a könyvnyomtatókhöz	2¼
Az Eredeti Oktató Mesék:	
1. Az illy mesék föltalálása	25
2. A mesék czélja	25
3. A pók és légy	26
4. A pulykák, a dongó és a Költő	26
5. A méh és a Költő méhf ölveréskor	27
6. A fűj és fiai	28
7. A hajnal és a pityer	29
8. A kiöltöztetett majom és a páva	29
9. A világlátott ifjú s a honn leányai	30
10. Egy anya két leányival	30
11. Péter apostol a mennyország kapujánál	31
12. A Nemezis Franklinnál Éjszakamérikában —	32
13. A nőstény és hím vadgalamb	33
14. Ódi és Újdi az óról s újról	34
15. A macska és kígyó	34
16. A só, bor és méz	35
17. Az orvos és pap	36
18. Egy ifjú és Minerva	36
19. A rózsafa, szőlőtő és seregély	37
20. A két kancsó	38
21. A farkas és róka a juhakol körüi	38
22. A varjú és szarka	39
23. A víz, tűz, levegő, föld és a természet	39
24- A városi kény és a fülemüle	40
25. Négy nyelvek az elsőségért	40
26. Az egér, gözü és prűcsök	41
27- A gida és a majom.....	42
28. A majom és mopez	42

29. A kakuk és gyerekek	42
30. A madarak a jövendölés ügyében	43
31. A pór-gazda és fia	44
32. Egy ezegény apa, két fiai s macskái	45
33. A hitvallás, eszmény, okosság s Péter	46
34. Négy Vallásőr és egy Kerub	46
35. A daru és hattyú	47
36. A rózsza és több virág	49
37. A bor és a víz a vendégségben	49
38. Egy buzgó és Kény	50
39. A Vallás, hit és okosság	51
40. A Valláskény és Istentanos	51
41. A daru és hattyú és egy fogoly	53
42. A békák, Jupiter és Merkur	54
43. A Költő és Múzsza a költészet ügyében	55
44. Az ölyv, bagoly és varjú	57
45. A Színek	57
46. Tóbi Jóbi s a szűz Ászt ré ja	58
47. Két éjszakamerikai · Hentes és Kosa	59
48. Egy Európai holló éjszakamerikában	60
49. A magát elbizott oroszlány	61
50. Egy Nej és férje	61
51. A Chinai térítők és a gallyarab	62
52. Az érczemek és a tűz	63
53. A csordás és tehén	64
54. Egy Géber és négy idegen	64
55. A légy és a méhek őrállóji	65
56. A veréb, fecske és gazda	65
57. Rege az emberről	66
58. A gólya és csuka	68
59. A művészetek egygütt	68
60. A Költőmív rövid története	69
61. A kakasok	70
62. Ugyanazonról másképpen η	70
63. Az oroszlány két bikával	71
Függelék	73